

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**DAVČNI VIDIK PROSTOVOLJNEGA
DODATNEGA POKOJNINSKEGA
ZAVAROVANJA V SLOVENIJI**

Ljubljana, oktober 2001

MAJA HLADNIČ

IZJAVA

Študentka MAJA HLADNIČ izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom

Dr. RASTO HARTMANA in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih straneh.

V Ljubljani, dne 15.10.2001.

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1. SISTEM POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI	2
1.1 Splošno o javnem pokojninskem sistemu	2
1.2 Tristebrna ureditev pokojninskega sistema.....	3
1.2.1 Prvi steber pokojninskega sistema.....	3
1.2.2 Drugi steber pokojninskega sistema	4
1.2.2.1 Naložbeni sistem financiranja	5
1.2.2.2 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje	6
1.2.2.3 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	7
1.2.3 Tretji steber pokojninskega sistema.....	7
2. PROSTOVOLJNO DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE	8
2.1 Opredelitev dodatnih pokojninskih zavarovanj	8
2.2 Pokojninski načrt	9
2.2.1 Vsebina pokojninskega načrta.....	10
2.2.2 Financiranje pokojninskega načrta.....	10
2.2.3 Izvajalci pokojninskega načrta	11
2.2.4 Naložbena politika izvajalcev pokojninskih načrtov	12
2.3 Evropska unija in pokojninski skladi	13
3. TEORETIČNA IZHODIŠČA DAVČNE UREDITVE DODATNIH POKOJNINSKIH ZAVAROVANJ	14
3.1 Pomen dodatnih pokojninskih zavarovanj.....	14
3.2 Vrste davkov v pokojninskih skladih.....	15
3.2.1 Obdavčitev prispevkov v pokojninski načrt	15
3.2.2 Obdavčitev prihodkov pokojninskega sklada.....	16
3.2.3 Obdavčitev pokojnin	16
3.3 Režimi obdavčitve dodatnih pokojninskih zavarovanj.....	17
3.4 Povezava med davčnim režimom in rastjo sredstev pokojninskih skladov.....	20
3.5 Davek od dohodka fizičnih oseb.....	22
3.6 Razlogi za davčne olajšave dodatnih pokojninskih zavarovanj	23
4. REŽIM OBDAVČITVE PROSTOVOLJNIH DODATNIH POKOJNINSKIH ZAVAROVANJ V SLOVENIJI	26
4.1 Davčna ureditev dodatnih pokojninskih zavarovanj pred pokojninsko reformo	26
4.2 Pokojninska reforma in režim obdavčitve dodatnih pokojninskih zavarovanj	28
4.3 Davčne olajšave	28
4.3.1 Davčne olajšave za zavarovanca	29

4.3.2	Davčne olajšave za delodajalce	30
4.3.3	Davčne olajšave za samostojne podjetnike in samozaposlene	32
4.3.4	Davčne olajšave glede na bruto osebni dohodek zavarovanca	33
4.4	Premija, ki presega zgornji znesek davčne olajšave	35
4.4.1	Premija, ki jo plačuje delodajalec v korist zavarovanca	35
4.4.2	Premija, ki jo plačuje zavarovanec sam	36
4.4.3	Premija, ki jo plačujeta tako delodajalec kot zavarovanec	36
4.5	Obdavčitev in izplačilo sredstev ob izrednem prenehanju zavarovanja	36
4.6	Primerjava treh stebrov z vidika davčnih olajšav	37
4.6.1	Prvi steber	37
4.6.2	Drugi steber	37
4.6.3	Tretji steber	38
4.7	Neusklajenost davčnih predpisov Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju	40
	z obstoječo davčno zakonodajo	40
	SKLEP	42
	LITERATURA	44
	VIRI	47

UVOD

V nalogi, ki je pred vami, obravnavam davčno ureditev prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji. Namen diplomskega dela je predstaviti, kakšna je davčna ureditev tovrstnih zavarovanj po novem Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki za razliko od starega, tovrstna zavarovanja še dodatno spodbuja.

V svetu se povečuje število upokojencev in zmanjšuje število aktivnega prebivalstva. Ker prispevki aktivnega prebivalstva ne zadostujejo več za sprotno izplačevanje pokojnin, so države uvedle pokojninske reforme. Tudi Slovenija je z novim Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki velja od 1. januarja 2000, začela uresničevati pokojninsko reformo. Novi tristebni sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kot kombinacijo dokladnega in naložbenega sistema financiranja, obravnavam v prvem poglavju diplomskega dela.

Pokojninska reforma zastruje pogoje za upokojevanje ter znižuje delež pokojnine iz obveznega pokojninskega zavarovanja, hkrati pa zavarovancem ponuja novo obliko prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj kot novega načina zagotavljanja socialne varnosti v starosti. Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje kot pomemben segment pokojninske reforme obravnavam v drugem poglavju diplomskega dela.

Pred obravnavo jedra svojega diplomskega dela, bom opredelila teoretična izhodišča davčne ureditve dodatnih pokojninskih zavarovanj in s tem pripomogla k lažjemu razumevanju pokojninske problematike. Tretje poglavje je posvečeno obdavčitvi pokojninskih skladov, še posebej bom poudarila možne režime obdavčitve dodatnih pokojninskih zavarovanj ter razloge za davčne olajšave za tovrstna zavarovanja. Pokojninski skladi se namreč lahko razvijejo samo v okolju, ki jim je naklonjeno.

Razvite zahodnoevropske države s stimulatивно davčno politiko spodbujajo varčevanje posameznikov za starost. Tudi Slovenija se je s sprejetjem novega zakona odločila za izdatne davčne spodbude. Nova davčna ureditev tovrstnih zavarovanj, predvsem pa davčne olajšave, ki jih nudi država tako za zavarovance kot za delodajalce, so podrobno predstavljene v četrtem poglavju kot osrednjem delu diplomskega dela. Ker je dodatno pokojninsko zavarovanje v Sloveniji novost, so se med izvajanjem samega zakona pojavila številna odprta vprašanja, zato je nekaj strani na koncu poglavja posvečenih tem dilemam.

1. SISTEM POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI

1.1 Splošno o javnem pokojninskem sistemu

Slovenski pokojninski sistem temelji na Bismarckovem modelu¹ socialnega zavarovanja, pri katerem je pokojnina predvsem rezultat pretekle zaposlitve, višina pokojnine pa je odvisna od preteklih dohodkov in prispevkov (Stanovnik, 1996, str. 45).

Javni pokojninski sistem v Sloveniji temelji na načelu PAYG (Pay-As-You-Go). Gre za sistem sprotnega prispevnega kritja, kjer aktivni zavarovanci sproti vplačujejo prispevke, iz katerih se izplačujejo pokojnine obstoječim upokojencem. Bistvo tega sistema je medgeneracijska pogodba, saj aktivna generacija s prispevki in davki zbira sredstva za upokojeno generacijo. Za nemoteno delovanje tega sistema je potrebno ravnatežje med številom aktivnih zavarovancev in številom upokojencev. Rast števila upokojencev in zmanjševanje števila aktivnih zavarovancev, ki ruši to ravnatežje, lahko predpišemo predvsem sledečim faktorjem (Stanovnik, 1996, str. 49):

- porasti predčasnega upokojevanja in porasti brezposelnosti²,
- širitvi pravic iz pokojninskega sistema,
- dozorevanju pokojninskega sistema³ ter
- demografskim gibanjem⁴.

Zaradi zgoraj navedenih razlogov in slabih napovedi za prihodnost⁵ je in bo vse težje zagotavljati enako raven pravic na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Bela knjiga o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, 1997, str. 7, v nadaljevanju Bela knjiga). Rešitev predstavlja »privatizacija« pokojninskega sistema kot kombinacija dokladnega in naložbenega sistema financiranja.

Osnovni cilj reforme je prilagoditev spremenjenim demografskim, gospodarskim in socialnim okoliščinam z namenom zagotavljanja socialne varnosti tako zavarovancem, ki so že pridobili pravice kot tistim, ki šele vstopajo v zavarovanje (Bela knjiga, 1997, str. 8).

¹ Gre za splošno priznano delitev javnih pokojninskih sistemov v Evropi in sicer na t.i. Bismarckov sistem in t.i. Beveridgeev sistem, ki za razliko od Bismarckovega sistema nudi le minimalno enotno pokojnino za vse državljane.

² Število upokojencev se je izredno povečalo v obdobju od leta 1988 do konca marca 1992 (Bela knjiga, 1997, str. 34).

³ Pokojninski sistem je zrel, ko se stabilizira razmerje med deležem upokojencev v starejši starostni skupini in deležem aktivnih zavarovancev v mlajši starostni skupini.

⁴ Demografska gibanja povzročajo hitro staranje prebivalstva, kar na dolgi rok negativno vpliva na osnovne parametre javnega pokojninskega sistema.

⁵ Projekcije kažejo, da bomo po letu 2030 imeli več upokojencev kot aktivnih zavarovancev (Bela knjiga, 1997, str. 130).

Z zaključeno tretjo obravnavo novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju 10. decembra 1999, je bila izvedena pokojninska reforma, ki uvaja tristebni sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Novi zakon določa postopno zmanjševanje pravic iz javnega sistema in hkrati z davčnimi olajšavami spodbuja razvoj prostovoljnih oblik dodatnega zavarovanja.

1.2 Tristebna ureditev pokojninskega sistema

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 106/99, v nadaljevanju ZPIZ-1), sprejet 01.01.2000, uveljavlja koncept treh stebrov pokojninske reforme. Po zakonu novi sistem sestavljajo (Priatelj, 2000, str. 94-95):

- prvi steber - obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi medgeneracijske solidarnosti,
- drugi steber - obvezno dodatno zavarovanje, novo prostovoljno »podjetniško« kolektivno zavarovanje in prostovoljno individualno dodatno zavarovanje,
- tretji steber - zavarovanje na podlagi osebnih varčevalnih računov⁶.

1.2.1 Prvi steber pokojninskega sistema

Prvi steber predstavlja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki še vedno temelji na medgeneracijski solidarnosti. Gre za dokladni oziroma PAYG sistem, kjer se sredstva za izplačevanje pokojnin zagotavljajo z obveznimi vplačanimi prispevki aktivnih zavarovancev ter transferji iz državnega proračuna.

ZPIZ-1 glede na prejšnji zakon uvaja spremembe tudi na področju obveznega zavarovanja. V novem zakonu se predvsem spreminjajo oziroma postopoma nižajo pravice iz javnega sistema pokojninskega zavarovanja in hkrati postopno zaostrujejo pogoji za upokojitev. Bešterjeva (2000, str. 11-12) navaja sledeče bistvene spremembe na področju javnega obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja:

- zviševanje upokojitvene starosti⁷,
- uvedba t.i. polne upokojitvene starosti⁸ in z njo povezan sistem dodatkov in odbitkov⁹,

⁶ Priatelj (2000, str. 95) pri tem opozarja na zakonsko razlikovanje med pojmom osebni (pokojninski) varčevalni račun, ki je uporabljen za bodoče možno zavarovanje po posebnem zakonu in pojmom osebni pokojninski račun, ki ga zakon že ureja za dodatna zavarovanja.

⁷ Minimalna upokojitvena starost je 58 let (enako za ženske in moške) pri dopoljnjeni pokojninski dobi 40 let za moške ter 38 let za ženske. Pogoja starosti in pokojninske dobe za moške ostajata enaka kot so bili splošni upokojitveni pogoji v prejšnjem zakonu. Z novim zakonom pa se je za ženske upokojitvena starost zvišala za 5 let, pokojninska doba pa je daljša za tri leta. Pogoji se bodo uveljavljali postopoma in sicer novi pogoj starosti 58 let bo veljal šele leta 2014, novi pogoj pokojninske dobe 38 let pa šele od leta 2013 (Priatelj, 2000, str. 173).

- razširitev obdobja za izračun pokojnine¹⁰,
- znižanje odmerne stopnje¹¹,
- uvedba državne pokojnine¹².

Z razliko z dosedanjim (dokladnim) sistemom bo prvi steber zagotavljal le minimalni socialni standard za vse upokojene. Zato novi zakon hkrati uvaja prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja, ki so namenjena povečanju in tudi nadomeščanju v prihodnosti zmanjšane socialne varnosti, ki jo zagotavlja obvezno pokojninsko zavarovanje. Državljeni bodo tako morali za svojo socialno varnost v letih po zaključku delovne dobe poskrbeti sami. Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje pa predstavlja enega izmed osnovnih načinov, ki omogoča varčevanje za stara leta že pred upokojitvijo.

1.2.2 Drugi steber pokojninskega sistema

Drugi steber obsega privatne poklicne sheme (angl. occupational pension schemes), ki se financirajo s prispevki zaposlenih in njihovih delodajalcev. Te sheme so lahko prostovoljne ali obvezne. Država običajno spodbuja razvoj poklicnih shem z različnimi davčnimi instrumenti, med katerimi so najpogostejše davčne olajšave (Harrison, 1998, str. 9-10).

Pri drugem stebru gre za dodatno pokojninsko zavarovanje, ki se deli v obvezno in prostovoljno. Slednje je lahko kolektivno ali individualno.

⁸ Polna upokojitvena starost omogoča upokojitev brez odbitka pokojnine. Za ženske znaša 61 let in za moške 63 let. Polna upokojitvena starost se dviguje po 4 mesece na leto za ženske in 6 mesecev na leto za moške. Prehodno obdobje se pri moških zaključuje leta 2008, pri ženskah pa leta 2022 (Bešter, 1999, str. 27).

⁹ Vsi, ki se bodo upokojili pred 61 oziroma 63 letom starosti in ne bodo imeli 38 oziroma 40 let delovne dobe, se bo pokojnina ustrezno zmanjšala za vsak mesec starosti, ki bo manjkal do polne starosti in ob upoštevanju dejanske starosti ob upokojitvi. Tisti, ki bo ostal zaposlen po izpolnitvi polne upokojitvene starosti, bo pokojnina ustrezno višja, pri izračunu pokojnine pa se bo upoštevalo le eno povišanje torej ali zaradi delovne dobe ali zaradi starosti (Bešter, 1999, str. 27).

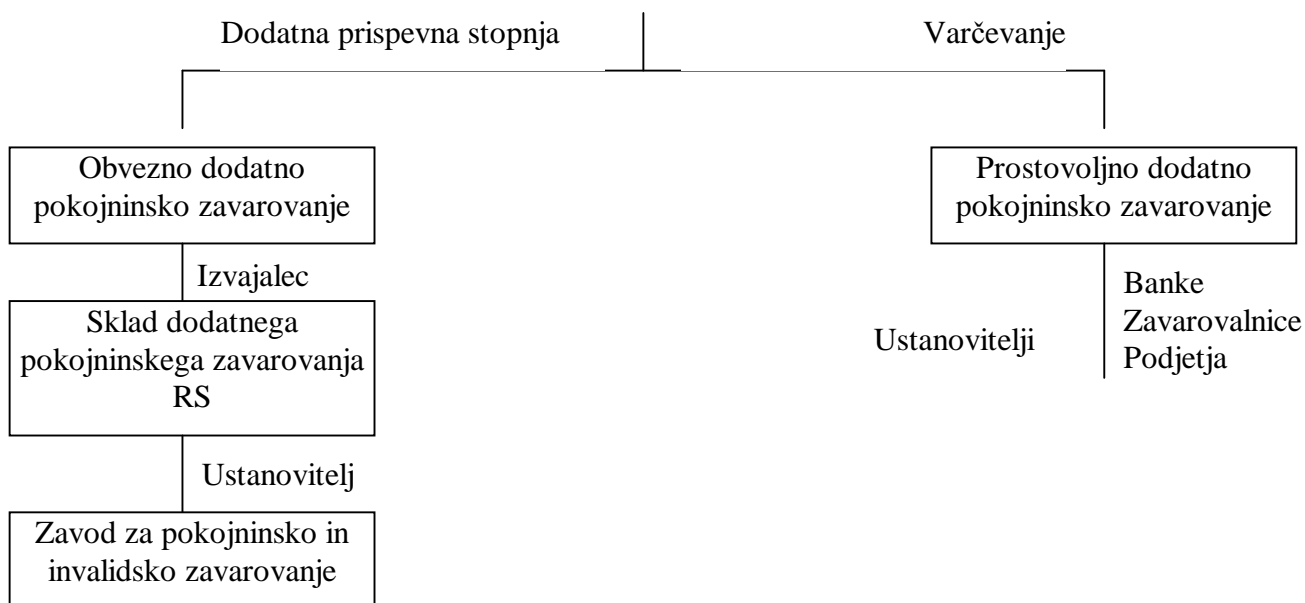
¹⁰ Novi zakon uveljavlja 18 letno obdobje, ki je v primerjavi s prejšnjo ureditvijo znašalo 10 zaporednih let (Priatelj, 2000, str. 179).

¹¹ Pri pokojninski dobi 40 let (moški) oziroma 38 let (ženska) bo pokojnina znašala 72,5% pokojninske osnove za oba spola (Bešter, 1999, str. 27).

¹² Državna pokojnina po vsebini pomeni zagotovitev minimalnih dohodkov vsem tistim starostnikom, ki so starejši od 65 let in so med 15. in 65. letom vsaj 30 let živeli v Sloveniji ter nimajo pravice do kakršnekoli druge pokojnine, oziroma izpolnjujejo druge pogoje, povezane z njihovim premoženjskim položajem (Bešter, 1999, str. 27).

Slika 1: Sistem dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji

DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Vir: Repovž, 1999, str. 3.

1.2.2.1 Naložbeni sistem financiranja

Naložbeni sistem financiranja je zbiranje denarnih sredstev na osebnih računih zavarovancev z namenom, da se jim ob dopolnitvi določene starosti ali v drugih primerih, določenih v pokojninskem načrtu, zagotovijo dodatne pokojnine ali pravice (Kranjc, 2000, str. 29). Mesečni prispevki se obrestujejo po dogovorjeni obrestni meri ali glede na dobiček, ki ga upravljaavec sklada doseže z naložbami (Bela knjiga, 1997, str. 217). Zbrana sredstva (primerno kapitalizirana) so ob upokojitvi zavarovancu na razpolago bodisi v obliki enkratnega izplačila bodisi v obliki mesečnih izplačil. Višina izplačil je lahko odvisna od zbranih sredstev zavarovanca (angl. defined contribution system) ali od vnaprej določene višine pokojnine (angl. defined benefit system) (Rupnik, Stanovnik, 1995, str. 73). Z vidika investicijskega tveganja tako delimo pokojninske načrte z vnaprej določenimi pravicami in pokojninske načrte z vnaprej določenimi prispevki.

Naložbeni sistem naj bi imel številne prednosti pred dokladnim sistemom, med katerimi se največkrat omenjajo naslednje (Bugarič, 1999, str. 1426):

- večja odpornost pred negativnim demografskim in ekonomskim trendom,

- večja pravičnost, ki naj bi izhajala iz tesne povezave med prispevki za pokojnino in višino pokojnine,
- manjša izpostavljenost političnemu tveganju ter
- večja ekonomska učinkovitost, ki se kaže preko pozitivnega vpliva zasebnega pokojninskega varčevanja na agregatno stopnjo varčevanja in naložb.

Poleg številnih prednosti naložbenega sistema je glavna slabost dejstvo, da ta sistem prepušča del finančnega tveganja zavarovancem. Posameznik je namreč izpostavljen naložbenemu in inflacijskemu tveganju ter tveganju dolgega življenja (Skubic, 1996, str. 102).

1.2.2.2 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje

Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje nadomešča dosedanjo dobo s povečanjem ali t.i. »beneficirano« delovno dobo¹³. Prispevke v tovrstno zavarovanje so zavezani plačevati delodajalci in se zbirajo na osebnih pokojninskih računih zavarovancev. Prispevki za obvezno dodatno zavarovanje imajo enak davčni status kot prispevki za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Obvezno dodatno zavarovanje izvaja Sklad obveznega dodatnega zavarovanja, ki deluje kot vzajemni pokojninski sklad. Premoženje Sklada je v lasti zavarovancev in je namenjeno zgolj pokrivanju obveznosti do zavarovancev. Sklad obveznega dodatnega zavarovanja ni samostojen, temveč ga upravlja Kapitalski sklad PIZ (Kalčič, 1999, str. 7).

Obvezno dodatno zavarovanje lahko izvaja tudi z Zakonom opredeljena pokojninska družba, ki pridobi soglasje Republike Slovenije. Nadzor nad poslovanjem tovrstnih nosilcev obveznega dodatnega zavarovanja poteka po predpisih za pokojninske družbe (Kalčič, 1999, str. 8).

Nadzor nad poslovanjem Sklada izvaja minister pristojen za delo. Pravilnost izvajanja in vrednotenja naložb pa nadzoruje in preverja Agencija za trg vrednostnih papirjev. Davčna uprava RS z vidika davčnih predpisov nadzoruje pravilnosti poslovanja Sklada (289. člen ZPIZ-1).

Za vse pravice iz obveznega dodatnega zavarovanja jamči država, kot to velja za pravice iz obveznega državnega zavarovanja (Kalčič, 1999, str. 8).

¹³ Do »benefikacije« oziroma štetja delovne dobe so upravičeni tisti zavarovanci, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela in zavarovanci, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni moč uspešno poklicno opravljati (279. člen ZPIZ-1).

1.2.2.3 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Dodatno pokojninsko zavarovanje je t.i. »nakladno« zavarovanje, saj zavarovanec z vplačevanjem premije zbira sredstva, ki kapitalizirana in revalorizirana predstavljajo temelj njegove dodatne pokojnine. Pri dodatnem pokojninskem zavarovanju odnos med višino premije in višino pokojnine določa aktuarski izračun (Filipič, 1996, str. 104).

V prostovoljno dodatno zavarovanje se lahko vključi le zavarovanec ali uživalec pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja. Vsa prostovoljna dodatna zavarovanja se izvajajo v skladu s pokojninskim načrtom.

ZPIZ-1 loči dve temeljni obliki prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja in sicer individualno ter kolektivno zavarovanje. Pri individualnem zavarovanju plačuje premijo zavarovanec sam, pri kolektivnem pa premijo v korist zavarovanca plačuje delodajalec ali pa del premije plačuje zavarovanec in del delodajalec. V obeh primerih gre za oblike prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, za katere zakon omogoča pridobitev davčnih olajšav. Prav davčne olajšave so najmočnejši motiv za vključitev v tovrstno zavarovanje (individualno ali kolektivno).

1.2.3 Tretji steber pokojninskega sistema

ZPIZ-1 pušča tretji steber nedefiniran in odprt ter njegovo ureditev prepušča bodočemu posebnemu zakonu (Prijetelj, 2000, str. 96).¹⁴ Prav zaradi nedefiniranosti tretjega stebra so mnenja, katera zavarovanja sploh spadajo v tretji podsistem, različna.

Cvetko (2000, str. 122) definira tretji steber kot zavarovanje posameznikov, ki se ne bodo mogli ali se ne bodo hoteli vključiti v drugi steber.

Kalčič (1999, str. 5) v tretji steber uvršča življenjska in nezgodna zavarovanja ter bančne opcije.

Nekateri v tretji steber uvrščajo tudi individualna prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja zavarovalnic, ki jih te izvajajo po ZPIZ-1. Rentna in »pokojninska« zavarovanja zavarovalnic, ki so skladna z določbami Odredbe o uvrščanju posameznih zavarovalnih vrst v zavarovalne skupine in zavarovalne razrede (Uradni list RS, št. 52) in jih zavarovalnice izvajajo samo na podlagi Zakona o zavarovalnicah, pa po njihovem mnenju ne spadajo v tretji steber pokojninskega sistema (Kranjc, 2000, str. 38).

¹⁴ Z nedefiniranim tretjim stebrom si je predlagatelj zakona želel pustiti odprto možnost za kasnejšo uvedbo t.i. drugega stebra obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja kot je bilo predvideno v Beli knjigi (Prijetelj, 2000, str. 95).

2. PROSTOVOLJNO DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

2.1 *Opredelitev dodatnih pokojninskih zavarovanj*

Novi slovenski pokojninski zakon je zaostрил upokojitvene pogoje in postopoma začel zniževati odstotek, na podlagi katerega se določa višina starostne in invalidske pokojnine. Kot posledico teh zaostritev uvaja novi zakon dodatna pokojninska zavarovanja. Prijatelj (1996, str. 68) uporablja pojem dodatna zavarovanja »za označitev drugih samostojnih vrst zavarovanja, izven sistema socialnega zavarovanja, ki obsegajo sfero tako imenovanih zasebnih ali privatnih prostovoljnih zavarovanj ter organiziranih varčevanj za starost.« Ta zavarovanja imajo komplementarno vlogo in dopolnjujejo sistem socialnega pokojninskega zavarovanja.¹⁵ S tem se je tudi v Sloveniji pričel proces »prostovoljne« privatizacije pokojninskega sistema (Bešter, 2000b, str. 25).

V svetu dodatna zavarovanja ne pomenijo samo zagotavljanje socialne varnosti. Podjetja skušajo preko poklicnih oblik dodatnih zavarovanj voditi tudi kadrovske politike. Delodajalci naj bi zavarovali svoje zaposlene zato, ker (Bešter, 2000b, str. 25):

- je to učinkovit način nagrajevanja zaposlenih,
- omogoča humano reševanje starejših zaposlenih s predčasnim upokojevanjem,
- s pokojninskim zavarovanjem delodajalec odgovorno skrbi za svoje zaposlene,
- povečuje lojalnost zaposlenih do podjetja,
- pomeni pomembno prednost pri novačenju novih kadrov,
- omogoča podjetjem, da izkoristijo ugoden davčni status in optimizirajo stroške delovne sile.

Velik interes dodatnega zavarovanja je tudi pri zaposlenih z višjimi plačami, saj prispevki in premije za tovrstna zavarovanja v večini držav niso obdavčeni (ali so manj obdavčeni)¹⁶ in se tako lahko izognejo višjim davčnim obveznostim (Prijatelj, 2000, str. 431). Država namreč stimulira dodatna zavarovanja z davčnimi olajšavami tako za zavarovance kot za delodajalce.

Kot sem že omenila, prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje delimo na poklicno (kolektivno) zavarovanje in neposredno (individualno) dodatno pokojninsko zavarovanje (v nadaljevanju osebno pokojninsko zavarovanje). Razlika med poklicno in osebno pokojninsko shemo je v tem, da pri osebni shemi posamezniki ne določajo samo obsega prispevkov, temveč se tudi sami odločajo o finančnem posredniku in celo o finančnih instrumentih, ki jih hočejo imeti za pokojninsko varčevanje (Stanovnik, 1996, str. 46).

¹⁵ Manjši kot je obseg socialnega pokojninskega zavarovanja, bolj pomembne so dodatne pokojnine.

¹⁶ Gre za EET (Exempt, Exempt, Taxed) režim obdavčitve, pri katerem so prispevki in sredstva pokojninske sheme (investicijski prihodki ter kapitalski dobički) neobdavčeni, obdavčene pa so pokojnine (Bešter, 1996, str. 49).

V osebno pokojninsko zavarovanje se lahko vključi vsaka fizična oseba, ki je zavarovanec ali uživalec pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja (1. odstavek 294. člena ZPIZ-1). Pri kolektivnem zavarovanju ZPIZ-1 poleg omenjenega splošnega pogoja določa tudi posebne pogoje. Obe obliki dodatnega zavarovanja temeljita na pokojninskem načrtu.

2.2 Pokojninski načrt

Pokojninski načrti se v splošnem razlikujejo predvsem v tem, kako je med člani načrta in njegovim ustanoviteljem porazdeljeno naložbeno tveganje. Pri načrtu z vnaprej določenimi prispevki¹⁷ člani načrta v celoti prevzamejo naložbeno tveganje, medtem ko pri načrtu z vnaprej določenimi pravicami¹⁸ to tveganje prevzame ustanovitelj načrta (Bešter, 1996, str. 33).

Pokojninski načrti, ki jih organizirajo delodajalci za svoje zaposlene (v nadaljevanju poklicni pokojninski načrti), so večinoma organizirani kot načrti z vnaprej določenimi pravicami. Višina pokojnine je določena kot odstotek od plače ob upokojitvi ali kot enotno določena pravica za vsako leto članstva (Bešter, 1996, str. 34). Pri tem je potrebno opozoriti, da se v nekaterih državah poklicni pokojninski načrti ne financirajo iz kapitalskih skladov. V Nemčiji se tako prispevki zavarovancev uporabljajo za interno financiranje podjetja in se knjižijo kot obveznost v bilanci podjetja¹⁹, v Franciji pa se poklicni pokojninski načrti financirajo iz tekočih prispevkov (Stanovnik, 1996, str. 47-48).

Osebna pokojninska zavarovanja organizirana pri finančnih institucijah, (zavarovalnice, banke) večinoma temeljijo na pokojninskih načrtih z vnaprej določenimi prispevki (Harrison, 1998, str. 14).

Pokojninski načrt je splošni akt prostovoljnega dodatnega zavarovanja, ki določa pogoje, vrsto, obseg ter postopek za pridobitev pravic iz prostovoljnega dodatnega zavarovanja (295. člen ZPIZ-1).

¹⁷ Izplačilo pokojnine temelji na načelu definiranih vplačil (angl. defined contribution), kjer zavarovanec vplačuje določene prispevke, plačila (ob upokojitvi) so pa odvisna od kapitalizacije teh prispevkov (Stanovnik, 1996, str. 47).

¹⁸ Izplačilo pokojnine temelji na načelu definiranih izplačil (angl. defined benefit), kjer je zavarovanec ob izpolnitvi določenih pogojev upravičen do natanko določenega zneska pokojnine (Stanovnik, 1996, str. 47).

¹⁹ Gre za t.i. knjižne rezerve (angl. book reserves).

2.2.1 Vsebina pokojninskega načrta

Pokojninski načrt določa pogoje prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja in sicer (Bešter, 1999b, str. 4):

- izvajalca prostovoljnega dodatnega zavarovanja,
- pogoje za vključitev v prostovoljno dodatno zavarovanje,
- vsebino pravic in obveznosti zavarovanca oziroma upravičenca in izvajalca ter
- pogoje za prenehanje zavarovanja (glej prilogo 1).

Pokojninski načrt mora obvezno kriti izplačilo dodatne starostne pokojnine. Poleg tega lahko krije tudi izplačilo predčasne starostne pokojnine, dodatne invalidske pokojnine ter dodatne družinske pokojnine. Z razliko od izplačila dodatne starostne pokojnine oziroma predčasne starostne pokojnine, kjer zavarovanec prevzema naložbeno tveganje do začetka izplačevanja pokojnine, pri kritju dodatne invalidske oziroma družinske pokojnine zavarovanec ne tvega in ne prevzema naložbenega tveganja, saj gre za čisto obliko zavarovanja (Gornjak, 1999, str. 28).

Zakon določa obvezne sestavine pokojninskega načrta, ki so splošne za vse, in posebne (dodatne) sestavine za posamezne pravice.

Pokojninski načrt, na podlagi katerega se lahko uveljavljajo davčne olajšave, mora na vlogo izvajalca oziroma ustanovitelja odobriti minister pristojen za delo (1. odstavek 297. člena ZPIZ-1). Pokojninski načrt se vpiše v poseben register, ki ga vodi pristojni davčni organ. Odobritev pokojninskega načrta tako ni pogoj za njegovo veljavnost, temveč samo pogoj za pridobitev davčnih olajšav (Bešter, 1999b, str. 6).

2.2.2 Financiranje pokojninskega načrta

V svetu so pokojninska zavarovanja začeli najprej razvijati delodajalci kot instrument zagotavljanja dolgoročne lojalne in zanesljive delovne sile. Kot sem že omenila, gre za t.i. poklicne pokojninske načrte, ki so najpogosteje organizirani v obliki pokojninskih skladov. Danes v mnogih državah pomeni kolektivno pokojninsko zavarovanje pomemben vir dohodkov za starost.²⁰

Z reformnim zakonom tudi Slovenija uvaja prostovoljno dodatno kolektivno zavarovanje. Pokojninski načrt, ki ga (so) financira delodajalec mora biti oblikovan v skladu s kolektivno pogodbo. Kadar kolektivna pogodba ni sklenjena, se pokojninski načrt oblikuje v skladu s

²⁰ V letu 1993 so v razvitih državah sredstva pokojninskih skladov znašala: v ZDA 59% BDP, v Veliki Britaniji 77% BDP, na Nizozemskem 85% BDP in na Irskem 38% BDP (Novak, 1998, str. 242).

pogodbo o oblikovanju pokojninskega načrta, ki kot posebna pogodba nadomesti kolektivno pogodbo (Kalčič, 2001, str. 12).²¹ Delodajalec lahko oblikuje pokojninski načrt na ta način, da samostojno oblikuje pokojninski načrt in ustanovi zaprt vzajemni pokojninski sklad ali na način, da pristopi k pokojninskemu načrtu, ki ga izvaja pokojninska družba, zavarovalnica ali banka. Za pridobitev davčnih olajšav mora biti v pokojninski načrt vključenih najmanj 66% vseh zaposlenih, ki so v delovnem razmerju pri delodajalcu (Ivanjko, 2001, str. 149).

Pokojninski načrt se financira iz vplačanih premij zavarovancev na njihov osebni račun. Premijo lahko delno ali v celoti v korist zavarovanca plačuje tudi njegov delodajalec. Prostovoljno dodatno zavarovanje po pokojninskem načrtu je oblika prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, pri kateri zavarovanec prevzema naložbeno tveganje z zajamčenim donosom na vplačano čisto premijo prostovoljnega dodatnega zavarovanja²² in pridobi pravico do dodatne starostne pokojnine (1. odstavek 298. člena ZPIZ-1).

2.2.3 Izvajalci pokojninskega načrta

Pokojninske načrte lahko izvajajo pokojninski skladi in zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskega zavarovanja. Pokojninski sklad se lahko oblikuje kot vzajemni pokojninski sklad ali kot pokojninska družba (Klemenčič, Redjko, 2000, str. 30-31).

Vzajemni pokojninski sklad ni pravna oseba²³, ampak je premoženje v lasti najmanj 1000 članov in se oblikuje in upravlja izključno v korist zavarovancev. Vzajemni pokojninski sklad je lahko odprt vzajemni pokojninski sklad ali zaprt vzajemni pokojninski sklad. Pri odprtem vzajemnem pokojninskem skladu so lahko ustanovitelja zavarovalnica ali banka. Članstvo v tem skladu ni pogojeno z delovnim razmerjem pri določenem delodajalcu. Zaprt vzajemni pokojninski sklad lahko ustanovi delodajalec ali skupina delodajalcev za svoje zaposlene. Pri tem mora delodajalec izpolnjevati z zakonom določene pogoje in imeti oblikovan pokojninski načrt. Delodajalec pooblasti zavarovalnico ali banko za upravljanje sklada (Kalčič, 1999, str. 10).

Pokojninska družba je pravna oseba, organizirana kot delniška družba, ki opravlja izključno zavarovalne posle prostovoljnega dodatnega zavarovanja, ki obsegajo zbiranje premij, vodenje osebnih računov zavarovancev, upravljanje s premoženjem pokojninske družbe in izplačevanje pokojninskih prejemkov. Pokojninska družba je lahko tudi upravljavec odprtih in zaprtih vzajemnih pokojninskih skladov (Klemenčič, Redjko, 2000, str. 30-31).

²¹ Glej prilogo 2.

²² Čista premija prostovoljnega dodatnega zavarovanja je vplačana premija za dodatno starostno oziroma predčasno dodatno starostno pokojnino, zmanjšana za vstopne stroške, ki pripadajo izvajalcu pokojninskega načrta (2. odstavek 289. člena ZPIZ-1).

²³ Vzajemni pokojninski sklad lahko upravlja le zavarovalnica ali banka, ki ima z zakonom predpisana dovoljenja za opravljanje poslov upravljanja pokojninskih skladov (Priatelj, 2000, str. 440-441).

2.2.4 Naložbena politika izvajalcev pokojninskih načrtov

Pri dodatnih pokojninskih zavarovanjih zavarovanec prevzema naložbeno tveganje, vendar z zajamčenim donosom na vplačano čisto premijo. Donos je odvisen od uspešnosti upravljavca vzajemnega pokojninskega sklada, ki pa ne sme biti nižji od zakonsko določene donosnosti (40% povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom). V primeru, da je dejanski donos sklada v obračunskem obdobju višji od zajamčenega donosa iz pokojninskega načrta, mora upravljavec sklada v višini razlike oblikovati rezervacije sklada. Rezervacije se lahko uporabijo samo za kritje razlike med zajamčenim in dejanskim donosom, ko je dejanski donos nižji od zajamčenega.

Zakon o zavarovalništvu²⁴ postavlja določene omejitve v zvezi z naložbami sredstev pokojninskih skladov, ki morajo najprej zagotavljati varnost naložb, šele potem donosnost. Omejitve oziroma zahteve države pri izpolnjevanju določenih pogojev, ki omejujejo pristo izvajanje naložbene politike upravljavcev skladov, so namenjene predvsem v zmanjševanju ravni tveganja pri investiranju sredstev ter preprečevanju raznih špekulacij pri nakupih vrednostnih papirjev.²⁵ Bužan (1998, str. 52) poudarja, da sta za varno investiranje potrebna dva pogoja in sicer učinkovitost kapitalskega trga ter razpršitev naložb in kvaliteta papirjev, ki naj bi jih kupovali pokojninski skladi. Majhnost domačega kapitalskega trga omejuje naložbene možnosti. Zaradi potrebe po razpršenosti naložb in doseganju boljše donosnosti, bo zato po vsej verjetnosti del portfelja pokojninskih skladov potrebno nalagati v tujino oziroma na tuje kapitalske trge.²⁶

²⁴ Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/2000), sprejet 27.01.2000, z vidika odstranjevanja omejitev pri naložbah, zavarovalnicam ne predpisuje več dolžnosti vlagati sredstva v državne vrednostne papirje; po drugi strani pa jim je vsaj delno omogočeno (vsaj v določeni meri) sredstva vlagati tudi v tujini (Statistični zavarovalniški bilten, str. 66-67).

²⁵ Upravljavec s primerno strategijo razpršitve naložb in upravljanja sredstev lahko močno vpliva na obseg tveganj kot so tveganj obrestnih mer, tečajnih tveganj in drugih cenovnih oziroma špekulativnih tveganj (Tomažin, 2001, str. 30-31)

²⁶ Na tuje kapitalske trge naj bi po opravljenih ocenah odteklo od 25 do 50 odstotkov portfelja prostovoljnih pokojninskih zavarovanj (Marcom, 1999, str. 25).

Tabela 1: Sestava naložb pokojninskih skladov v nekaterih evropskih državah (v %)

Država	Domače delnice	Domače obveznice	Tuje delnice	Tuje obveznice	Nepremičnine	Denar in drugo
Avstrija	4	54	19	14	1	8
Belgija	20	29	28	12	5	6
Danska	23	59	9	2	6	1
Francija	10	65	2	3	2	18
Irska	34	13	37	7	6	3
Italija	16	35	0	0	48	1
Nemčija	10	43	5	2	7	33
Nizozemska	20	43	17	12	6	2
Španija	16	56	5	1	1	21
Švica	17	29	8	9	26	11
Velika Britanija	55	9	17	6	3	10

Vir: European Pension Fund Managers Guide - Volume I, 1999.

Iz zgornje tabele lahko razberemo, da imajo le v štirih državah: Belgiji, Irski, Švici in Veliki Britaniji, pokojninski skladi manj kot 30 % naložb v domačih obveznicah. V ostalih državah predstavljajo domače obveznice znaten del portfelja pokojninskih skladov, kar je razumljivo glede na njihovo usmerjenost v nakupe dolgoročnih finančnih oblik in stabilnost poslovanja. Varnost naložb pokojninskih skladov je pomembnejša kot dolgoročna donosnost delnic (Harrison, 1997, str. 156). Takšna sestava naložb je razširjena v pokojninskih sistemih, kjer je večina zavarovancev starejših, oz. je obdobje vplačevanja prispevkov kratko ter ni večjega pritoka mlajših investitorjev (zavarovancev) ali država zahteva zajamčeno minimalno donosnost sredstev pokojninskih skladov. Naložbe v delnice so primernejše le za dolgoročna vlaganja, saj je zanje značilna visoka spremenljivost tečajev (Harrison, 1998, str. 29).

2.3 Evropska unija in pokojninski skladi

Evropska komisija je 11.05.1999 sprejela osnutek predloga direktive o oblikovanju skupnega evropskega pokojninskega trga, ki naj bi poenotila pravila delovanja pokojninskih skladov za dodatne pokojnine. Velika raznolikost dodatnih pokojninskih zavarovanj namreč preprečuje sprejem skupnih pravil v obliki direktive, zato je cilj le-te doseči minimalno stopnjo enotnosti na tem področju. Z enotnimi predpisi, ki bodo veljali za celotno Evropsko unijo, naj bi se predvsem povečala varnost članov in upravičencev pokojninskih skladov. Skupna pravila bi pokojninskim skladom omogočala izkoriščanje prednosti skupnega evropskega trga in enotne valute evro²⁷.

²⁷ Evro naj bi spodbujal razvoj kapitalskih trgov, omogočal cenovno primerljivost ter povečal konkurenco med ponudniki (Bešter, 1999a, str. 28).

Osnutek predloga direktive poskuša doseči tudi univerzalno dostopnost dodatnih zavarovanj, ki je ne bi smele ovirati državne meje. Za doseg tega cilja pa bo treba doseči tudi minimalno enotnost davčnih režimov (Bešter, 2000a, str. 51).

3. TEORETIČNA IZHODIŠČA DAVČNE UREDITVE DODATNIH POKOJNINSKIH ZAVAROVANJ

3.1 Pomen dodatnih pokojninskih zavarovanj

Sredstva pokojninskih skladov, zbrana na osnovi vplačil posameznikov, ki so vključeni v pokojninski načrt, so rezultat obvezne ali prostovoljne oblike namenskega varčevanja. V večini evropskih držav, kjer je dodatno pokojninsko zavarovanje že vpeljeno v socialni sistem in pomeni pomembno obliko zagotavljanja višjega nivoja socialne varnosti, so praviloma ta zavarovanja deležna posebne davčne obravnave (Bela knjiga, 1997, str. 242).

Naklonjenost davčnega sistema prostovoljnim dodatnim pokojninskim zavarovanjem je ključnega pomena, saj neposredno vpliva na stopnjo in obliko varčevanja za starost, ne da bi bilo potrebno ljudi prisiliti v tovrstna zavarovanja (Dilnot et al., 1994, str. 83). Nadalje država pri pokojninskem in življenjskem zavarovanju poskuša z davčnimi olajšavami spodbujati ljudi, da si zagotovijo primerno višino rente ob upokojitvi. Na ta način se lahko zmanjšajo tudi proračunski izdatki za financiranje javnih programov, namenjenih predvsem starejšemu prebivalstvu. Vladni cilj je tudi zagotavljanje večje izbire v programih pokojninskega in življenjskega zavarovanja (Pernek, 1997, str. 271).

Prav davčne olajšave, privilegiji in spodbude so najpomembnejši razlog za porast sredstev pokojninskih skladov v zahodnih državah. V Veliki Britaniji, Nizozemski in na Irskem so pokojninski skladi po obsegu sredstev celo presegli sklade obveznega državnega zavarovanja (Bela knjiga, 1997, str. 242). Slednje je vzrok, da so v nekaterih državah (Velika Britanija, ZDA) postale vse glasnejše zahteve po zmanjševanju davčnih olajšav in sicer z uvedbo vsaj obdavčitve investicijskih dohodkov pokojninskih skladov. Tako bi davčni status pokojninskih zavarovanj vsaj delno izenačili z ostalimi oblikami varčevanja (Igličar, 1992, str. 29). Zaostritev davčne politike namreč povzroči premik prihrankov iz pokojninskih zavarovanj v druge, bolj privlačne oblike varčevanja ali v takojšnjo potrošnjo.

3.2 Vrste davkov v pokojninskih skladih

Poslovanje pokojninskih skladov je v grobem sestavljeno iz treh transakcij, ki jih je mogoče obdavčiti kot (Dilnot, 1992, str. 63):

1. prispevke, ki jih plačujejo podjetja in delavci v pokojninski načrt,
2. prihodke investiranih sredstev pokojninskih skladov²⁸,
3. izplačila pokojnin upokojevcem.

3.2.1 Obdavčitev prispevkov v pokojninski načrt

Glede na to, kdo plačuje prispevke v pokojninski načrt, lahko le-te razvrstimo na:

- prispevke, ki jih plačuje delodajalec,
- prispevke, ki jih plačuje delojemalec sam ali
- prispevke, ki jih plačujeta tako delodajalec kot delojemalec.

Z vidika obdavčitve bi vse vrste prispevkov morali obravnavati enako. V nasprotnem primeru delojemalci, delodajalci in pokojninski skladi prilagodijo plačilo prispevkov na način, ki je z davčnega vidika za vse najbolj učinkovit. V ZDA, kjer so prispevki delojemalcev (zaposlenih) v pokojninski načrt z vnaprej določenimi pravicami obdavčeni, prispevki delodajalcev pa ne, so prispevki delojemalcev zanemarljivo nizki. Pokojninski skladi se tako izognejo plačilu davka na prispevke zaposlenih (Dilnot, 1992, str. 71).

V primeru, ko so prispevki v pokojninski načrt predmet obdavčitve, nastopi vrsta praktičnih problemov, zlasti pri prispevkih delodajalcev. Načeloma se prispevki delodajalcev obravnavajo kot boniteta za zaposlenega ter so obdavčeni kot dohodek na zaposlenega. Obdavčitev teh prispevkov ne bi bilo težavno, če bi bili prispevki delodajalcev jasno določeni ter bi se plačevali individualno za vsakega zaposlenega posebej. V praksi pa običajno delodajalec plačuje prispevke v skupnem znesku za vse zaposlene naenkrat, kar povzroča probleme, zlasti pri določitvi višine davka na posameznega člana pokojninskega načrta (Dilnot, 1992, str. 71). Ena možnost rešitve problema je razdelitev prispevkov po posameznikih, vendar je to tehnično zelo zahtevno in težko izvedljivo, še težje pa je izračunavanje davkov od posameznih nakazil, saj so davčne stopnje različno visoke in odvisne od višine zaslužka. Druga možnost je, da se prispevke v pokojninski načrt z vnaprej določenimi pravicami obdavči v osnovi od obljubljenе pokojninske pravice. Ta metoda je dokaj neuporabna, ker zahteva določitev vrednosti pokojninske pravice, ki bo natančno znana šele čez leta ali celo desetletja. Določitev vrednosti

²⁸ V nekaterih državah (na primer v Franciji), so dodatne pokojnine preskrbljene skozi PAYG sistem. Brez pokojninskih skladov, obdavčenje prihodkov investiranih sredstev odpade (Dilnot et al., 1994, str. 83).

je še zlasti težavna v primeru, ko je pravica določena kot funkcija končne plače in delovnih let v podjetju (Bešter, 1996, str. 41).

3.2.2 Obdavčitev prihodkov pokojninskega sklada

Obdavčitev prihodkov pokojninskega sklada je druga možnost (poleg obdavčitve prispevkov) za povečanje proračunskih prihodkov. Za sistem, ki obdavčuje tako prispevke kot prihodke pokojninskega sklada je značilno, da izplačilo pokojnin ni podvrženo davčni obravnavi. V primeru, da so tudi pokojnine obdavčene, takšna ureditev ne deluje spodbudno na razvoj dodatnih pokojninskih zavarovanj ter lahko, v primerjavi z drugimi oblikami varčevanja za starost, tovrstna zavarovanja hitro upadejo po pomembnosti in priljubljenosti. Prihranki se namreč preselijo v privlačnejše oblike namenskega varčevanja (Dilnot, 1992, str. 72).

Kot sem že omenila, je obdavčitev prispevkov v pokojninski načrt težko izvedljiva, zato se država lahko tudi odloči, da pusti prispevke neobdavčene, obdavči pa prihodke pokojninskih skladov in pokojnine. Takšen sistem obdavčitve je značilen za Japonsko, čeprav ima nizko stopnjo davka na prihodke sklada. Gre za sistem, ki vsebuje elemente dvojne obdavčitve, saj so prihodki sklada obdavčeni, ko so prejeti ter ob njihovem izplačilu (Dilnot, 1992, str. 72).

Prihodki skladov so ponavadi obdavčeni z mejno davčno stopnjo,²⁹ ki zajame večino članov pokojninskega načrta (Dilnot, 1992, str. 72). Tudi pri obdavčitvi prihodkov pokojninskega sklada, podobno kot pri obdavčitvi prispevkov v pokojninski načrt, naletimo na nekatere praktične probleme. Obdavčitev prihodkov pokojninskega sklada je lahko v praksi težko izvedljiva, še posebej v primeru vrednotenja nerealiziranih kapitalskih dobičkov (Davis, 1995, str. 78-79). Še večji problem lahko predstavlja inflacija, saj davčna ureditev pogosto ne razlikuje med realnim in nominalnim donosom. Če prihodki pokojninskega sklada niso revalorizirani s stopnjo inflacije, je lahko v razmerah visoke inflacije realni donos pokojninskega sklada celo negativen. Ker je revalorizacija prihodkov sklada s stopnjo inflacije praktično težko izvedljiva, so ponavadi prihodki sklada obdavčeni nominalno, kapitalski dobički pa realno (Dilnot, 1992, str. 72-73).

3.2.3 Obdavčitev pokojnin

Obdavčitev pokojnin v privatnih pokojninskih skladih je v veljavnih davčnih ureditvah najpogostejša oblika obdavčitve. Če so obdavčeni prispevki v pokojninski sklad in/ali prihodki sklada, so ponavadi davka oproščene pokojnine. V primeru, ko prispevki v pokojninski načrt niso predmet obdavčitve, so običajno obdavčene pokojnine (Dilnot, 1992, str. 73).

²⁹ Z mejno davčno stopnjo ($dt = dT/dX$) primerjamo znesek davka, ki se plačuje od posameznih (v praksi praviloma zaokroženih) delov (»razredov«) davčne osnove (Rupnik, Stanovnik, 1995, str. 24).

Poseben status pri obdavčitvi pokojnin ima enkratno izplačilo določenega zneska iz zbranih sredstev ob upokojitvi (angl. lump sum). V mnogih državah, kot so Avstralija, Irska, Japonska in Velika Britanija, imajo enkratna izplačila davčno ugodnejši položaj kot redna izplačila pokojnin.³⁰ Davčno ugodnejšo obravnavo enkratnih izplačil podpirata sledeča argumenta (Dilnot, 1992, str. 73):

- v državah, kjer tovrstne davčne ugodnosti obstajajo in so že vpeljane v davčni sistem, jih je težko odpraviti ter je zato bolje obdržati »status quo« in
- v davčnih sistemih, kjer enkratna izplačila niso obdavčena, takšna politika spodbuja varčevanje.

Oba argumenta sta zelo šibka, saj ne navajata racionalnih razlogov za davčno ugodnejšo obravnavo enkratnih izplačil. Res je, da obstajajo argumenti, ki spodbujajo varčevanje za starost, vendar se ne nanašajo na enkratna izplačila, prej nasprotno.

3.3 Režimi obdavčitve dodatnih pokojninskih zavarovanj

Glede na predmet obdavčitve dodatnih pokojninskih zavarovanj, ločimo štiri glavne davčne režime³¹ (Dilnot et al., 1994, str. 84):

1. Neobdavčeni prispevki in prihodki sklada, obdavčene pokojnine.
(Exempt, Exempt, Taxed: EET načelo)

Pri tem davčnem režimu so prispevki in prihodki sklada neobdavčeni, obdavčena pa so izplačila pokojnin. Ta davčni režim v bistvu odlaga plačilo davkov v prihodnost.

2. Obdavčeni prispevki, neobdavčeni prihodki sklada, neobdavčene pokojnine.
(Taxed, Exempt, Exempt: TEE načelo)

Davčni režim TEE je podoben EET režimu s to razliko, da je izplačilo pokojnine oproščeno davka, obdavčeno pa je plačilo prispevkov v pokojninski načrt.

3. Obdavčeni prispevki, obdavčeni prihodki sklada, neobdavčene pokojnine.
(Taxed, Taxed, Exempt: TTE načelo)

V tem davčnem režimu so obdavčeni tako prispevki kot prihodki sklada, medtem ko izplačane pokojnine niso predmet obdavčitve.

³⁰ Medtem, ko so ta izplačila v nekaterih državah neobdavčena, je v drugih državah njihovo izplačevanje celo prepovedano (Bešter, 1996a, str. 136).

³¹ Teoretično je možnih osem davčnih režimov, med katerimi so štirje izpuščeni, saj jih ne zasledimo v nobeni razviti državi. Ti režimi so: režim z vsemi obdavčenimi transakcijami, režim z nobeno obdavčeno transakcijo, režim, kjer je obdavčen samo donos skladov in režim, kjer samo donos sklada ni obdavčen.

4. Neobdavčeni prispevki, obdavčeni prihodki sklada, obdavčene pokojnine.
(Exempt, Taxed, Taxed: ETT načelo)

Pri davčnem režimu ETT so prihodki sklada in izplačane pokojnine obdavčene, vplačani prispevki pa se štejejo kot davčna olajšava.

Spodnja tabela prikazuje zgoraj našteje davčne režime in prikaz njihovih učinkov. Temelji na modelu, ki predpostavlja, da zavarovanec vplačuje prispevke v višini 100 denarnih enot vsako leto, pet let pred upokojitvijo. Za lažje razumevanje model uporablja proporcionalno davčno stopnjo, ki znaša 25 odstotkov, medtem ko je stopnja donosa investiranih sredstev sklada 10 odstotkov.

Tabela 2: Prikaz možnih davčnih režimov dodatnih pokojninskih zavarovanj

	Režim A (EET)	Režim B (TEE)	Režim C (TTE)	Režim D (ETT)
Prispevki	100	100	100	100
Davek na prispevke	-	25	25	-
Sklad	100	75	75	100
Prihodek sklada	61.05	45.79	32.67	43.56
Sklad ob upokojitvi	161.05	120.79	107.67	143.56
Davek na pokojnino	40.26	-	-	35.89
Neto pokojnina	120.79	120.79 ³²	107.67 ³³	107.67

Vir: Dilnot et al., 1994, str. 84.

V tem preprostem modelu sta EET ter TEE režim enaka po učinku (višina neto pokojnine je enaka), saj je stopnja donosa investiranih sredstev pred in po obdavčitvi enaka. Razlika je le v tem, da je plačilo davkov v EET režimu odloženo in se plačuje v času potrošnje (obdavčitev pokojnin), v TEE režimu pa je obdavčeno varčevanje (davki na prispevke), potrošnja pa ne. Oba režima sta nevtralna glede potrošnje sedaj in potrošnje v prihodnosti. Vendar enakost ni popolna. Popolna enakost med obema režimoma bi bila zagotovljena, če bi zavarovanec spadal v isti dohodkovni razred v obdobju plačevanja prispevkov za dodatno pokojninsko zavarovanje kot v obdobju prejemanja dodatne pokojnine. Ker pa je dohodek zavarovancev v času upokojitve praviloma nižji kot v aktivni dobi, plača zavarovanec nižji davek, če so obdavčene pokojnine.³⁴ Zato je za zavarovanca bolj ugoden EET režim. Poleg tega je davčna olajšava, ki je premaknjena v prihodnost, manj zanimiva za zavarovance ter ne deluje tako spodbudno kot takojšnja olajšava. Zavarovanci so v TEE režimu izpostavljeni še negotovosti oziroma

³² $120.79 = 75 \times (1.1)^5$

³³ $107.67 = 75 \times (1.075)^5$

³⁴ Na tem mestu se predpostavlja, da gre za sistem s progresivnimi davčnimi stopnjami, ki naraščajo s porastom višine davčne osnove.

možnosti spremembe davčnega režima, kar ima za posledico, da do obljubljenih davčnih olajšav lahko sploh ne pride (Bešter, 1996, str. 43).

Z razliko od prvih dveh režimov, je pri ostalih dveh režimih obdavčitev v dveh točkah. Tudi tukaj sta oba režima po učinku enaka, le-ta pa je v primerjavi z EET ter TEE režimom nižji, kar je logično, saj so tako v TTE kot ETT režimu obdavčeni tudi prihodki sklada. Stopnja donosa investiranih sredstev je v TTE in ETT režimih, z razliko od ostalih dveh režimov, po obdavčitvi nižja kot pred obdavčitvijo (stopnja donosa investiranih sredstev po obdavčitvi znaša 7.5 odstotkov). V obeh primerih je davčna ureditev dodatnih pokojninskih zavarovanj nespodbudna za varčevanje za starost.

Funkcijo neto koristi ob upokojitvi lahko zapišemo tudi z naslednjo formulo (Tavčar, 2000, str. 22):

$$NRB = C(1-t_c) (1+(1-t_i)I)^N (1-t_b)$$

Pri tem so:

C....vplačani prispevki v pokojninski sklad

I....letni prihodki sklada pred obdavčitvijo

N....čas od začetka vplačevanja prispevkov do upokojitve v letih

t_c....davčna stopnja na prispevke

t_i....davčna stopnja na prihodke sklada

t_b....davčna stopnja na pokojnine

NRB....neto pokojnina ob upokojitvi (Net Retirement Benefit)

V EET režimu (obdavčene le pokojnine), ostane kot edina relevantna davčna stopnja t_b. V tem primeru lahko funkcijo neto koristi ob upokojitvi zapišemo takole:

$$NRB = C (1+I)^N (1-t_b)$$

Ob vsem povedanem bi rada le še opozorila, da je zgoraj prikazani model zelo poenostavljen ter temelji na nekaterih nerealnih predpostavkah:

- a) Model predpostavlja, da so prispevki v pokojninski načrt lahko določljivi, kar pa, predvsem za prispevke delodajalcev, ne velja.

- b) Model predpostavlja polne pokojninske sklade,³⁵ v praksi pa zasledimo veliko primerov z delno polnimi pokojninskimi skladi³⁶.
- c) Model tudi ne upošteva problemov določitve prihodkov sklada, še posebej nerealiziranih kapitalskih dobičkov.
- d) Najpomembnejše pa je dejstvo, da model ne upošteva inflacije. Pri EET in TEE režimih inflacija ne povzroča problemov. Nasprotno velja za TTE in ETT režima, pri katerih lahko inflacija povzroči ogromne težave, saj oba režima obdavčujeta tudi prihodke sklada. Če je prihodek sklada obdavčen brez revalorizacije s stopnjo inflacije, bo stopnja donosa investiranih sredstev po obdavčitvi še dodatno padla pod stopnjo donosa investiranih sredstev pred obdavčitvijo (v razmerah visoke inflacije je lahko realni donos celo negativen) (Dilnot, 1992, str. 65).

3.4 Povezava med davčnim režimom in rastjo sredstev pokojninskih skladov

Davčna obravnava dodatnih pokojninskih zavarovanj ima pomembno vlogo pri njihovem razvoju. Kljub temu, da so davčne ureditve dodatnih pokojninskih zavarovanj po posameznih državah različne, pa obstaja tesna povezava med davčnim režimom in rastjo sredstev pokojninskih skladov (glej tabelo spodaj). V tistih državah, ki imajo EET (Exempt, Exempt, Taxed) režim dodatnih pokojninskih zavarovanj, je delež sredstev pokojninskih skladov v odnosu do bruto družbenega proizvoda visok. Obratno velja za države, ki ne spodbujajo dodatnih pokojninskih zavarovanj. Sredstva pokojninskih skladov v teh državah rastejo počasi, njihova višina pa je v odnosu do bruto družbenega proizvoda nizka (Bešter, 1999b, str. 17-18).

³⁵ O polnem pokojninskem skladu (angl. fully funded pension fund) govorimo, kadar sredstva sklada (prispevki in investicijski prihodki, zmanjšani za stroške) zadoščajo za celotno pokritje bodočih obveznosti (Bešter, 1996, str. 32).

³⁶ O delno polnem pokojninskem skladu (angl. underfunded pension fund) govorimo, kadar je vrednost bodočih obveznosti večja od sredstev pokojninskega sklada (Bešter, 1996, str. 32).

Tabela 3: Delež sredstev dodatnih pokojninskih zavarovanj (v % od BDP) in davčni režim po posameznih državah

Država	Pokojninska sredstva v % od BDP	Davčni režim
Danska	84	EET
Irska	42	EET
Švedska	66	EET
Francija	7	TTE
Nemčija	14	TTE
Italija	7	EET (delno)*
Velika Britanija	77	EET
Švica	117	EET
Nizozemska	127	EET

* davčni režim je bil spremenjen ob reformi leta 1996

Vir: Bešter, 1999b, str. 18.

Davčne olajšave spodbujajo razvoj dodatnih pokojninskih zavarovanj, hkrati pa pomenijo za državo izpad davčnih prihodkov. Zato pri davčnem spodbujanju dodatnih pokojninskih zavarovanj država postavlja določene omejitve. Neomejene davčne olajšave za prispevke v privatne pokojninske načrte bi namreč povzročile poleg velikega izpada davčnih prihodkov, tudi zmanjševanje nevtralnosti davčnega sistema. Nadalje bi brez tovrstnih omejitev v največji meri pridobili premožnejši posamezniki, ki bi se tako preveč izognili plačilu davkov. V ZDA lahko tako znašajo prispevki v t.i. »401 (k) pokojninski načrt«³⁷ največ 15% letnega zaslužka zaposlenega.³⁸ V Veliki Britaniji maksimalni prispevek delodajalca in delojemalca v poklicni pokojninski načrt ne sme presegati 17,5% bruto dohodka zaposlenega, po 36. letu pa se dovoljeni odstotek povečuje. Skupni prispevki v osebni pokojninski načrt lahko znašajo največ 17,5% neto dohodka posameznika (Novak, 1998a, str. 781 in 785).

³⁷ »401 (k) pokojninski načrt« je pokojninski načrt z vnaprej določenimi prispevki, ki ga organizira delodajalec, pri katerem lahko zaposleni izbira, ali mu delodajalec nakaže določen odstotek njegovega letnega zaslužka na osebni račun (s tem zniža njegovo davčno osnovo - to je na nek način odloženo plačilo) ali pa mu izplača celoten zaslužek v denarju (Novak, 1998, str. 247-248).

³⁸ Omejitve se nanašajo na leto 1995 (Novak, 1998, str. 248).

3.5 Davek od dohodka fizičnih oseb

Država lahko teži k nevtralnosti med potrošnjo in varčevanjem ali med sedanjo in bodočo potrošnjo. Nevtralnost med potrošnjo in varčevanjem je dosežena s celovito oziroma »globalno« dohodnino (angl. comprehensive income tax), katere osnovna značilnost je, da davčni sistem obravnava vse oblike dohodka³⁹ na enak način. Dohodki iz različnih virov se tako seštejejo in nato enotno obdavčijo ne glede na vir pridobivanja ter načina porabe - porabljeni so lahko za potrošnjo ali varčevanje (Rupnik, Stanovnik, 1995, str. 33).

Nevtralnost med sedanjo in bodočo potrošnjo je dosežena z neposrednim davkom na potrošnjo⁴⁰ (angl. expenditure tax), ki obdavčuje le potrošnjo, vse oblike varčevanja pa so izvzete in niso predmet obdavčitve. Ker neposredni davek na potrošnjo ne vključuje varčevanja v davčno osnovo, dejansko ne obdavčuje dohodkov od kapitala. Takšno obdavčenje (izvzetje dohodkov od kapitala) naj bi omogočalo večji obseg varčevanja, večjo akumulacijo kapitala in s tem tudi večjo gospodarsko rast. Vzrok za premik iz koncepta obdavčenja celovitega dohodka proti konceptu neposrednega davka na potrošnjo naj ne bi bil samo v pozitivnih makroekonomskih učinkih povečanja varčevanja, ampak tudi v poenostavitvi obdavčitve kapitala⁴¹. Obstoječi sistem davka od dohodka fizičnih oseb namreč zelo nedosledno obravnava dohodke od kapitala, saj nekatere oblike obdavčuje, drugih pa ne (Stanovnik, 1998, str. 98).

V svetu dejansko ni države, ki bi uveljavila »čisto« obliko celovite oziroma »globalne« dohodnine ali »čisto« obliko neposrednega davka na potrošnjo. Obstaja pa določen premik proti davku na potrošnjo (Bela knjiga, 1997, str. 240). Ta premik poteka tako, da se namesto obdavčenja celovitega dohodka po Haig-Simonu⁴² postopno, z izvzemanjem različnih oblik varčevanja ali z izvzemanjem različnih oblik dohodkov od kapitala, približujemo neposrednemu davku na potrošnjo (Stanovnik, 1998, str. 98). Stanovnik (1998, str. 104) pri tem poudarja, da »neposredni davek na potrošnjo ni zgolj teoretični konstrukt, temveč je tudi realnost sodobnih davčnih sistemov. Le-ti se postopoma in večinoma nedosledno gibljejo proti takšni obliki obdavčenja dohodka, ki ima bolj značilnosti obdavčenja potrošnje (oziroma izdatkov) kot pa značilnosti obdavčenja celovitega dohodka (v smislu Haig-Simonsove definicije).«

³⁹ Sem uvrščamo predvsem dohodke iz dela in dohodke od kapitala.

⁴⁰ V Veliki Britaniji neposrednemu davku na potrošnjo rečejo tudi davek na izdatke (angl. expenditure tax), medtem ko v ZDA za neposredne davke za potrošnjo uporabljajo kar izraz consumption tax (Stanovnik, 1998, str. 98).

⁴¹ Zahtevnost obdavčevanja kapitala je delno pogojena z njegovo heterogenostjo, delno pa z njegovo gibljivostjo.

⁴² Haig-Simonsova definicija dohodka je osnovana na načelu nastanka dogodka in ne na načelu denarnega toka. Po tej definiciji so tako nerealizirani kapitalski dobički element dohodka, po načelu denarnega toka pa so kapitalski dobički element dohodka šele ob denarni transakciji (dejanski realizaciji) (Stanovnik, 1998, str. 68-69).

Davis (1995, str. 78-79) v splošnem uvršča:

- EET in TEE režima v režima, ki obdavčujeta potrošnjo (angl. expenditure tax regime) ter
- TTE in ETT režima v režima, ki obdavčujeta dohodek⁴³ (angl. comprehensive income tax regime).

V EET in TEE režimih je obdavčena samo potrošnja (ali izdatki) in sicer z isto stopnjo obdavčitve ne glede na to, ali je realizirana sedaj ali v prihodnosti. Nasprotno, TTE in ETT režima obdavčujeta vse dohodkovne vire neodvisno od tega, kako so porabljeni - za varčevanje ali potrošnjo. Prva dva režima sta torej nevtralna med sedanjo in bodočo potrošnjo, z razliko od ostalih dveh režimov, ki sta nevtralna med varčevanjem in potrošnjo, saj obravnavata varčevanje enako kot vse ostale oblike potrošnje. Ker je varčevanje za starost namenjeno za potrošnjo v prihodnosti, je tukaj pomemben koncept, ki je fiskalno nevtralen do sedanje in bodoče potrošnje. Ta oblika nevtralnosti pa je dosežena z neposrednim davkom na potrošnjo oziroma davkom na izdatke (Dilnot, 1992, str. 68).

3.6 Razlogi za davčne olajšave dodatnih pokojninskih zavarovanj

Gospodinjstva ne varčujejo samo za upokojitev, temveč sklepajo ta zavarovanja tudi zaradi zadovoljevanja drugih potreb, kot na primer zavarovanje pred morebitno nezaposlenostjo ali boleznijo, za vzdrževanje otrok, še posebej v času njihovega študija, za nakup premoženja, nepremičnin itd. Zakaj je varčevanje za starost, glede na ostale oblike varčevanja, še dodatno favorizirano? Dilnot (1992, str. 69) v ospredje postavlja predvsem dva argumenta, ki zagovarjata, zakaj ima varčevanje za starost posebne davčne ugodnosti:

- varčevanje za starost je pomembnejše od ostalih oblik varčevanja ter
- davčna politika naj bi spodbujala varčevanje.

Države, ki spodbujajo varčevanje za starost, uvajajo t.i. EET (Exempt, Exempt, Taxed) načelo, pri katerem so prispevki in prihodki pokojninskega sklada neobdavčeni, obdavčene pa so pokojnine. To pomeni, da je plačilo davkov odloženo ter se plačuje v letih uveljavljanja pravic iz dodatnega pokojninskega zavarovanja. Temeljno vodilo teh držav je, da je potrebno spodbujati varčevanje in obdavčiti potrošnjo. Vendar se države, ki s stimulatивно davčno politiko spodbujajo razvoj tovrstnega zavarovanja (varčevanja), srečujejo z visokimi davčnimi izdatki (angl. tax expenditures).⁴⁴ Gre za t.i. »izglubljene javne dohodke« zaradi visokih davčnih olajšav (Rupnik, Stanovnik, 1995, str. 22). Zagovorniki ugodnega davčnega režima, ki

⁴³ Vendar le v primeru, ko inflacije ni; v nasprotnem primeru naj bi bili obdavčeni samo realni donosi pokojninskega sklada.

⁴⁴ V letu 1990 so davčni izdatki iz naslova pokojninskih zavarovanj v ZDA znašali 52 milijard \$, kar je tedaj predstavljalo 1% BDP. Kanada je v letu 1989-1990 ocenila tovrstne stroške na 23 milijard \$. Danska navaja davčne olajšave pokojninskih zavarovanj kot enega glavnih razlogov za visok javni dolg (Bešter, 1996, str. 44).

spodbuja varčevanje za starost, navajajo sledeče argumente v prid take politike (Dilnot, 1992, str. 69-70):

- država naj bi pomagala in vzpodbujala ljudi, da bodo privarčevali dovolj za spodoben življenjski standard tudi po upokojitvi,
- spodbujanje ljudi k varčevanju za starost zmanjšuje vlogo države pri zagotavljanju različnih vrst socialne pomoči in potrebe po visokih pokojninah iz državnega zavarovanja,
- pokojninski skladi so pomemben faktor pri spodbujanju ter povečevanju splošne ravni varčevanja,
- pokojninski skladi so odličnejša oblika finančne institucije.

Argument, da je potrebno spodbujati ljudi k varčevanju za starost, temelji na predpostavki, da posamezniki slabo ocenijo svoje potrebe v starosti. Brez ustreznih spodbud s strani države posamezniki namreč ne varčujejo v zadostni meri, po drugi strani pa pričakujejo socialno podporo od države v primeru, če njihovi prihranki ne bodo zadoščali za preživetje. Bešterjeva (1996, str. 45) navaja dva praktična primera v prid zgornji trditvi in sicer Portugalsko, kjer se je dodatno pokojninsko zavarovanje povečalo po uvedbi ugodnega davčnega režima, medtem ko se je na Novi Zelandiji drastično skrčilo zaradi ukinjenih davčnih olajšav. Država mora zato z ustreznimi instrumenti ustvariti takšne razmere, v katerih bodo posamezniki privarčevali dovolj za življenje v času upokojitve. Dopolnilni argument za davčne privilegije je tudi različnost karakteristik drugih vrst varčevanja. Druge oblike varčevanja se lahko črpajo po želji posameznika ali celo uporabljajo za zavarovanje posojila ali hipoteke⁴⁵, medtem ko je glavna značilnost pokojninskih prihrankov prav v tem, da je njihovo črpanje (skoraj) onemogočeno do določene starosti ali do upokojitve v obveznem zavarovanju. To je po eni strani nujno potrebno za učinkovito dolgoročno kapitalizacijo, po drugi strani pa je manj privlačno za posameznike (Bešter, 1999b, str. 17). Ker so privarčevana sredstva slabo likvidna, so potrebne in tudi upravičene spodbude, ki naredijo pokojninsko varčevanje bolj privlačno.

Argument, da spodbujanje ljudi k varčevanju za starost zmanjšuje vlogo države pri zagotavljanju socialne varnosti, je težko dokazati. V pokojninskih sistemih, ki še zagotavljajo dokaj visoko raven socialnih pravic, ljudje ne bodo varčevali za dodatno pokojnino, če vedo, da jim bo država kljub temu zagotovila zadosten dohodek. Poleg tega davčne spodbude za dodatna pokojninska zavarovanja niso nujno vedno najbolj učinkovita metoda za zmanjševanje stroškov socialne pomoči (Dilnot et al., 1994, str. 88-89). To dokazuje praktični primer iz Velike Britanije, ko je angleška vlada uvedla osebne pokojninske načrte z namenom, da bi zmanjšala stroške dodatnega državnega pokojninskega načrta (SERPS⁴⁶). Namesto prihrankov pa so bili stroški še večji: v obdobju 1988-1993 je znašal strošek refundiranih nacionalnih prispevkov in posebnih spodbud 9,3 milijarde funtov, prihranki zaradi nižjih državnih pokojnin

⁴⁵ V nekaterih državah kot je na primer Velika Britanija, je možno tudi pokojninska zavarovanja uporabiti za zavarovanje posojila ali hipoteke, kar pa ne velja za poklicne pokojninske načrte, ki jih organizira delodajalec.

pa 3,4 milijarde funtov. Osebni pokojninski načrti so torej državi povzročili kar 5,9 milijarde funtov dodatnih stroškov (Novak, 1998, str. 787-788). Nasprotniki davčnih olajšav trdijo, da ni nujno, da davčne spodbude za pokojninsko varčevanje zagotavljajo vsem doseganje minimalnega socialnega standarda - potreben je namreč bolj neposreden način državne intervencije. Po njihovem mnenju uvedba nekaterih oblik dodatnega pokojninskega zavarovanja kot obveznih oblik, predstavlja enega izmed načinov zagotavljanja višjega življenjskega standarda po upokojitvi, ki je lahko bolj učinkovit od davčnih spodbud (Dilnot et al., 1994, str. 88).

Tretji argument, da rast pokojninskih skladov povečuje splošno raven varčevanja, je ravno tako težko dokazati. Bugarič (1999, str. 1430) poudarja, da »pokojninski skladi lahko pripomorejo k večjemu varčevanju, ni pa to nujno oziroma odvisno samo od spremembe pokojninskega sistema.« Če se namreč zmanjša javno varčevanje, lahko celotno varčevanje ostane nespremenjeno ali se celo zmanjša, četudi se zasebno varčevanje poveča. Gre za močan substitucijski učinek, ki povezuje spremembe v javnem in zasebnem varčevanju. ZDA in Velika Britanija imata z razvitimi naložbenimi oblikami pokojninskega varčevanja nižjo stopnjo varčevanja v primerjavi z državami s prevladujočo vlogo socialnega sistema, kot sta Nemčija in Japonska. Zagovorniki »privatizacije« pokojninskega sistema za vzgled postavljajo državo Čile. Stopnja varčevanja je v državi Čile precej višja kot v ostali Latinski Ameriki. Varčevanje v večini latinsko ameriških držav doseže okrog 15% družbenega proizvoda, medtem ko obsega varčevanje v Čilu okoli 30% družbenega proizvoda in je skokovito naraslo po ustanovitvi privatnih pokojninskih skladov (Bešter, 1996, str. 45). Nahtigal (1998, str. 202) ob tem opozarja, da čilskega primera ne moremo posploševati, saj je do čilske privatizacije pokojninskega sistema prišlo v zelo specifičnih ekonomskih in političnih razmerah. Dejstvo je, da davčne spodbude povzročijo znaten premik v tiste oblike varčevanja, na katere se spodbude nanašajo. V tem primeru gre za premik v davčno ugodnejše oblike pokojninskih zavarovanj, kar se hkrati v večji ali manjši meri kompenzira z zmanjšanjem drugih vrst zasebnih varčevanj, varčevanj v podjetjih in javnim varčevanjem (Davis, 1995, str. 80).

Tudi četrti argument, da so pokojninski skladi odličnejša oblika finančne institucije, je težko dokazati, saj jih pogosto upravljajo druge finančne institucije, kot so življenjske zavarovalnice. Poglavitna slabost pokojninskih skladov naj bi bila predvsem v nezmožnosti preskrbe zadostnega kapitala manjšim podjetjem (Davis, 1995, str. 80-81).

⁴⁶ SERPS - State Earnings - Related Pension Scheme: dodatni državni pokojninski sistem, za katerega je značilno, da so dodatne pokojnine odvisne od zaslužkov.

Nasprotniki davčnih olajšav nasprotujejo ugodnemu davčnemu obravnavanju dodatnih pokojninskih zavarovanj predvsem zato, ker (Bešter, 1996, str. 46):

- davčne olajšave zmanjšujejo davčne prihodke,
- davčne olajšave negativno vplivajo na nevtralnost davčnega sistema,
- davčne olajšave prispevajo k hitrejšemu bogatenju premožnejših ljudi.

Pokojninski skladi se lahko razvijejo le v okolju, ki jim je naklonjeno. V državah, kjer davčnih ugodnosti za tovrstna zavarovanja ni, se pokojninski skladi razvijejo le v primeru, da je dodatno pokojninsko zavarovanje v okviru drugega stebra obvezno. Poleg tega imajo nasprotniki davčnih olajšav pokojninskih zavarovanj, ki trdijo, da so davčne olajšave zaradi javno-finančnih izdatkov predrage za državo, vse manj dokazov. Bešterjeva poudarja (2000a, str. 48), da so davki iz naslova dodatnih pokojnin zaradi učinkovitosti naložbenega sistema in vse bolj starajočega se prebivalstva v več državah že presegli izdatke zaradi davčnih olajšav. Tako je nizozemski ABP - pokojninski sklad državnih uslužbencev v letu 1996 prejel 19,4 milijarde NLG premij in izplačal 27 milijard NLG pokojnin. Ob predpostavki 50% dohodninske stopnje in 40% obdavčitve pokojnin, znaša pozitivni davčni priliv 1,1 milijarde NLG. Podobno velja tudi za ZDA, kjer so leta 1998 pokojninski prispevki znašali 129 milijard dolarjev, izplačane dodatne pokojnine pa 172 milijard dolarjev.

4. Režim obdavčitve prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj v Sloveniji

Pokojninsko zavarovanje za starost v okviru drugega in tretjega stebra predstavlja vse bolj pomemben del zasebnega varčevanja, pokojninski skladi pa postajajo zaradi svoje velikosti vse bolj pomembni institucionalni investitorji. Sredstva pokojninskih skladov naraščajo, razlogi za to so tudi davčne olajšave, ki jih večina držav nudi za to namensko obliko varčevanja. Slovenija se s sprejetjem novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju pridružuje razvitim zahodnoevropskim državam, ki s stimulatивно davčno politiko spodbujajo varčevanje posameznikov za starost.

4.1 Davčna ureditev dodatnih pokojninskih zavarovanj pred pokojninsko reformo

V letu 1995 so se kot nova zavarovalniška oblika na slovenskem trgu pojavila prostovoljna pokojninska zavarovanja. Prostovoljno zavarovanje za dodaten obseg pravic, ki ga je izvajal Sklad dodatnega zavarovanja na podlagi Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, je že predstavljal nekakšen zametek drugega pokojninskega stebra. Druge oblike t.i. »dodatnih pokojninskih zavarovanj« so uvedle tudi nekatere zavarovalnice. Ob odsotnosti ustrezne zakonodaje, ki bi urejala področje delovanja pokojninskih skladov, so uvrščali ta zavarovanja

med življenjska zavarovanja. Temu primerna je bila tudi davčna ureditev teh zavarovanj (Bešter, 1996a, str. 141). Kot vrsta življenjskih zavarovanj so se prispevki za prostovoljna pokojninska zavarovanja plačevali iz neto plač. Po Zakonu o dohodnini so bile premije, namenjene povečanju socialne varnosti zavezanca, vključene v 3-odstotno olajšavo pri plačilu dohodnine. V primeru, ko je premijo za dodatno pokojninsko zavarovanje za delavca plačevalo njegovo podjetje, je bilo to za podjetje poslovno nepotreben strošek, za delavca pa boniteta (Bešter, 1996a, str. 141-142).⁴⁷ Tudi donosi, ki so bili doseženi z investiranimi prispevki Sklada dodatnega pokojninskega zavarovanja in zavarovalnic, so bili obdavčeni. Poleg tega so zavarovalnice od prejetih premij za življenjska zavarovanja morale plačevali 5 odstotni prometni davek. Takratna davčna ureditev je predvidevala, da izplačila pokojnin in ostalih prejemkov iz prostovoljnega pokojninskega in ostalih osebnih zavarovanj ne bodo predmet davčne obravnave.

Glede na zgoraj navedeno, lahko povzamem, da je za Slovenijo pred pokojninsko reformo veljal TTE (Taxed, Taxed, Exempt) režim obdavčitve prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj in drugih osebnih zavarovanj, saj se vplačani prispevki niso šteli v davčno olajšavo, donosi pokojninskega sklada so bili obdavčeni, medtem ko izplačane pokojnine niso bile podvržene davčni obravnavi. Ta režim je bil za razvoj drugega in tretjega stebra pokojninskega sistema nespodbuden, vendar je bil posledica nerazvitosti dodatnih zavarovanj. Davčna vprašanja teh zavarovanj so se reševala preko več zakonov in sicer Zakona o zavarovalnicah, Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter Zakona o gospodarskih družbah (Bešter, 1996a, str. 142). Da interesa za tovrstna zavarovanja skoraj ni bilo, nam kažejo tudi podatki iz leta 1996. V začetku tega leta je bilo namreč v to zavarovanje vključenih le 400 zavarovancev (Priatelj, 1996, str. 106). Ker je obvezno pokojninsko zavarovanje do sprejetja pokojninske reforme upokojujencem zagotavljalo relativno visok obseg pravic, je razumljivo, da v preteklosti ni bilo posebne potrebe po dodatnih prostovoljnih pokojninskih zavarovanjih, po drugi strani pa tudi država ni imela interesa, da bi tovrstna zavarovanja spodbujala z dodatnimi davčnimi spodbudami ali celo privilegiji. Poleg tega je njihov razvoj onemogočala tudi visoka stopnja inflacije, tako da so tisti posamezniki, ki so razpolagali z denarnimi viški, osebna zavarovanja (posebej življenjska) raje sklepali v tujini.

Davčna zakonodaja v tem obdobju (do sprejetja novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju) prostovoljnega dodatnega zavarovanja ni spodbujala. Za uveljavitev in rast prostovoljnih pokojninskih zavarovanj in varčevanj za starost je najprej potrebna ustrezna prilagoditev davčne zakonodaje.

⁴⁷ Več o tem v točki 4.6.3.

4.2 Pokojninska reforma in režim obdavčitve dodatnih pokojninskih zavarovanj

Kot kažejo primeri iz razvitih držav, je mogoče doseči razvoj dodatnih pokojninskih zavarovanj na dva načina (Bešter, 1996a, str. 142-143):

- z zakonodajo, po kateri te oblike varčevanja postanejo obvezne (Švica, Avstralija) in/ali
- s spodbudno davčno politiko (ZDA, Velika Britanija).

Slovenija se je z novim zakonom odločila za izdatne davčne ugodnosti, ki veljajo tako za zavarovance kot tudi za delodajalce. Slednje imajo funkcijo krepitve novih dodatnih pokojninskih zavarovanj, hkrati pa naj bi omogočale kompenzacijo za nekoliko nižje nadomestitvene stopnje v obveznem zavarovanju na podlagi medgeneracijske solidarnosti (Priatelj, 2000, str. 455). S pokojninsko reformo je tako Slovenija davčno ureditev dodatnih pokojninskih zavarovanj uredila po vzoru, ki je za razvoj pokojninskih skladov najbolj spodbuden. Gre za uzakonitev t.i. EET (Exempt, Exempt, Taxed) načela, pri katerem so torej:

- neobdavčeni prispevki,
- neobdavčeni investicijski prihodki sklada in
- obdavčene pokojnine.

Zavarovanec ne plačuje dohodnine ob plačilu premije prostovoljnega dodatnega zavarovanja, temveč šele takrat, ko pridobi pravico do pokojnine na podlagi vključitve v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Bistvena razlika od sedanjih klasičnih življenjskih zavarovanj je torej ravno v pridobitvi davčnih olajšav tako na strani zavarovanca kot delodajalca.⁴⁸ Poleg tega Zakon o davku od prometa zavarovalnih poslov določa, da se od osebnih (zdravstvenih, nezgodnih in življenjskih) zavarovanj, pri katerih zavarovalno razmerje ni krajše od desetih let, ne plačuje davka od zavarovalnih poslov.⁴⁹ To pomeni še dodatno spodbudo za rast življenjskih zavarovanj, med njimi tudi prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj (Statistični zavarovalniški bilten, 2000, str. 67).

4.3 Davčne olajšave

Novi Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju opredeljuje prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja kot zavarovanja, pri katerih zavarovanci, vključeni v to obliko zavarovanja, in delodajalci, ki v korist zavarovancev plačujejo premijo, pridobijo davčne

⁴⁸ Zavarovalnice so lahko najkasneje do 1. januarja 2001 zavarovanja, ki so jih do konca leta 1999 izvajale pod naslovom prostovoljna pokojninska zavarovanja, uskladile z določbami reformnega zakona (Böhm, 2000, str. 131).

⁴⁹ Zakon o davku od prometa zavarovalnih poslov je začel veljati 16. julija 1999. Za zavarovalne posle velja splošna davčna stopnja 6,5 odstotkov.

olajšave. Davčne olajšave so načini znižanja davčne obveznosti, ki jih dopuščajo davčni predpisi. V grobem jih delimo na odbitke od osnove, ki ob dani davčni stopnji upravičenim zavezancem znižujejo davčno obveznost, in na znižanja davka, ki dovoljujejo, da se siceršnja obračunana davčna obveznost zniža za določen znesek (pogosteje) ali celo za določen odstotek (redkeje) (Rupnik, Stanovnik, 1995, str. 20).

ZPIZ-1 loči dve vrsti davčnih olajšav: na področju dohodnine in na področju davka od dobička pravnih oseb. Obe vrsti olajšav sta v obliki odbitka pred obdavčljivo osnovo.

Omenjene davčne olajšave pa v bistvu ne pomenijo, da so tudi izplačila pokojnine brez obdavčenja. Izplačila pokojnine bodo namreč obdavčena s predpisi o dohodnini. Gre za tako imenovano odloženo plačilo davka. Dohodnino bo zavarovanec plačal šele, ko bo pridobil dodatno pokojnino.

4.3.1 Davčne olajšave za zavarovanca

Zavarovancu oziroma zavezancu se priznava davčna olajšava za premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki jih plačuje v koledarskem oziroma davčnem letu, za katero se uveljavljajo davčne olajšave, ne glede na obdobje na katero se premije nanašajo (Ivanjko, 2001, str. 151). Pri tem ni pomembna vrsta zavarovanja (individualno ali kolektivno prek delodajalca) ali tip pokojninskega načrta, saj so zavarovanci z vidika dohodnine obravnavani vedno na enak način:

- Za znesek premije ali dela premije, ki jo plača zavarovanec sam, brez soudeležbe delodajalca, se mu zniža osnova za dohodnino v letu, v katerem je bila premija plačana. To znižanje se prizna poleg zmanjšanja do 3 odstotke davčne osnove po 9. členu Zakona o dohodnini (Prezelj, 2000, str. 14).
- Davčne olajšave niso neomejeno visoke, saj zakon jasno določa, kolikšen je znesek, ki ni obdavčen. Znesek 3.000,00 tolarjev je določen kot spodnja meja. Za premije, nižje od tega zneska, ta davčna obravnava ne velja. Če se v skladu s pokojninskim načrtom premije plačujejo polletno ali letno v enkratnem znesku, je spodnja meja sorazmerno višja in sicer 18.000,00 tolarjev oziroma 36.000,00 tolarjev. Zgornja meja je določena relativno in absolutno. Denarni znesek, ki je še predmet davčnih olajšav, ne sme presegati 24 odstotkov obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje⁵⁰ (delavca in delodajalca skupaj) zavarovanca oziroma ne sme znašati več kot 30.000,00 tolarjev mesečno oziroma 360.000,00 tolarjev letno (1. in 2. odstavek 301.člena ZPIZ-1).⁵¹

⁵⁰ 24 odstotkov obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje preračunano na bruto plačo je znašalo v letu 2000 5,844 odstotka bruto plače zaposlenega zavarovanca (Prezelj, 2000, str. 15).

⁵¹ Gre za zneske, ki so veljali za leto 2000. Navedeni zneski se usklajujejo v skladu z rastjo povprečnih plač v državi. V letu 2001 so ti zneski nekoliko višji. Minimalni znesek premije znaša 3.318,00 tolarjev mesečno

- Pri ugotavljanju višine davčne olajšave se upošteva način plačevanja premij (mesečno, polletno ali letno) ter datum vstopa v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Kot datum vstopa se šteje mesec, ko so zavarovancu začele teči pravice iz tega zavarovanja (praviloma je to prvi dan naslednjega meseca, če je pogodba sklenjena do 25. v mesecu).⁵²

Z vidika davčnih olajšav, do katerih so upravičeni zavarovanci, je razlika med individualnim in kolektivnim zavarovanjem prek delodajalca v tem, da je zavarovanec, ki je vključen v kolektivno zavarovanje, za del premije, ki jo plača sam, oproščen davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost.⁵³ Zaposleni se namreč lahko dogovori s svojim delodajalcem, da mu vplačuje premijo iz njegove bruto plače. Mesečna premija se od bruto plače zaposlenega odšteva, kar pomeni, da je osnova za izračun davkov in obveznih prispevkov nižja. Posledično je neto plača višja, saj se dejansko zniža za manj kot znaša celotna vrednost premije (Gornjak, 1999, str. 29).

4.3.2 Davčne olajšave za delodajalce

Za delodajalce ZPIZ-1 predvideva davčne olajšave tedaj, kadar delodajalec celo premijo ali njen del vplačuje po pokojninskem načrtu, ki je oblikovan po 302. do 305. členu ZPIZ-1, torej takrat, ko gre za pokojninski načrt, ki ga financira delodajalec (kolektivno zavarovanje). Lasten pokojninski načrt lahko ustanovi (2. odstavek 310. člena ZPIZ-1):

- gospodarska družba, ki je organizirana kot kapitalska družba, po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, in ki v skladu z njim šteje za veliko gospodarsko družbo⁵⁴,
- več gospodarskih družb iz prejšnjega odstavka, ki skupno izpolnjujejo pogoje za razvrstitev v veliko družbo po zakonu o gospodarskih družbah,
- Republika Slovenija (lahko ustanovi več zaprtih skladov za različne skupine zaposlenih),
- zadruga ali več zadrug, ki izpolnjujejo pogoje za veliko gospodarsko družbo,
- javni zavodi, ki imajo (posamično ali skupaj) več kot 1000 zaposlenih.

oziroma 33.180,00 tolarjev letno, maksimalni znesek premije pa 39.816,00 tolarjev mesečno oziroma 398.160,00 tolarjev letno.

⁵² Če je zavarovanje sklenjeno na primer 28.6., začnejo teči pravice šele 1.8., ne pa 1.7. (Ivanjko, 2001, str. 152).

⁵³ V tem primeru zaposleni namreč ni obremenjen z davki in obveznimi prispevki za socialno varnost, kakor je v primeru, če premije za dodatno pokojninsko zavarovanje plačuje iz svoje neto plače.

⁵⁴ Za veliko gospodarsko družbo se šteje družba, ki presega vsaj dve merili od treh zakonsko določenih in sicer, da povprečno število zaposlenih presega 250, da ima vsaj 1,1 milijarde tolarjev letnih prihodkov in da povprečna vrednost aktive na začetku in na koncu leta presega 0,55 milijarde tolarjev (4. odstavek 51. člena ZGD, Uradni list RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 6/99).

Poleg tega morajo biti za pridobitev davčnih olajšav izpolnjeni še sledeči pogoji:

- V pokojninski načrt mora biti vključenih najmanj 66 odstotkov zaposlenih, ki so v delovnem razmerju pri delodajalcu, ki financira pokojninski načrt. To je temeljni pogoj, ki mora biti izpolnjen, če delodajalec želi biti deležen davčnih olajšav iz naslova kolektivnega zavarovanja.
- Pokojninski načrt se mora oblikovati s kolektivno pogodbo oziroma pogodbo o oblikovanju pokojninskega načrta, s katero se uredijo razmerja med delodajalcem in zaposlenimi.
- Pokojninski načrt mora biti vpisan v register pokojninskih načrtov, ki ga vodi pristojen davčni urad.

Delodajalec, ki bo torej skladno z zakonom oblikoval pokojninski načrt sam, ali skupaj z drugimi delodajalci in bo njegov načrt vpisan v posebni davčni register, bo deležen davčne olajšave.

Ob izpolnjevanju naštetih zakonskih pogojev je delodajalec, ki financira pokojninski načrt, deležen naslednjih davčnih olajšav (Tičar, 2001, str. 62):

- V primeru, da delodajalec sam v celoti plačuje premije za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, se premije štejejo kot davčna olajšava pri plačilu davka od dobička za leto, v katerem so bile premije plačane, vendar največ do višine najvišje mesečne oziroma letne premije iz prvega in drugega odstavka 301. člena ZPIZ-1. Vplačane premije se smatrajo kot poslovni odhodek in tako zmanjšujejo davčno osnovo za davek od dobička. Pri tem velja splošna omejitev, ki jo predstavlja osnova za odmero davka na dobiček v tem letu. Zakon poleg tega tudi določa, da se plačane premije ne upoštevajo kot izplačilo plače, kar pomeni, da od premij delodajalcu ni potrebno plačevati davka na izplačane plače ter se od premij ne plačujejo prispevki za socialno varnost⁵⁵.
- V primeru, da delodajalec plača le določen del premije za dodatno zavarovanje, preostalo pa plača zavarovanec sam, se pri določitvi najvišje premije, za katero se še priznavajo davčne olajšave, upošteva kumulativni znesek vplačanih premij zavarovanca in delodajalca. Če pa je ta znesek višji od najvišje premije (24 odstotkov obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje), ZPIZ-1 določa pri uveljavljanju davčnih olajšav prednost zavarovanca. Delodajalec je namreč upravičen do davčnih olajšav samo do tistega zneska plačane premije, ki je enak razliki med najvišjo premijo in premijo, ki jo je plačal zavarovanec.

⁵⁵ Trenutno znašajo prispevki za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za zavarovanca 15,50%, prispevki delodajalca pa 8,85% bruto plače ali skupaj 24,35% (Böhm, 2000, str. 131).

Davčne olajšave so pomemben dejavnik, na podlagi katerega se bodo tako delodajalci kot zavarovanci sami odločali za obliko in višino vplačevanja premij za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Ker ZPIZ-1 določa, da so vplačila premij neobdavčena le do določene višine, posamezniki verjetno ne bodo plačevali višjih premij prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, kot znaša davčna olajšava. Za del premije, ki je višji od predpisane davčne olajšave, bi namreč plačali dohodnino v tekočem letu, nato pa še v letu, ko bi prejeli dodatno pokojnino.

Glede na zgoraj navedeno, naj povzamem, da so pri kolektivnem zavarovanju predvidene davčne olajšave tako za delodajalce kot za zavarovance, medtem ko so pri individualnem zavarovanju te olajšave omejene samo na zavarovance, pa še to le pri dohodnini. Poleg tega kolektivno zavarovanje omogoča dodatno finančno varnost delavcev in s tem lahko zmanjša pritisk na povečevanje plač. Kolektivno zavarovanje omogoča delodajalcem tudi vodenje kadrovske politike kot sta na primer povečevanje motivacije in produktivnosti zaposlenih.

4.3.3 Davčne olajšave za samostojne podjetnike in samozaposlene

ZPIZ-1 v posebnem poglavju ločeno obravnava prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje samostojnih podjetnikov, samozaposlenih, njihovih družinskih članov in njih zaposlenih delavcev. To zavarovanje izvaja Sklad obrtnikov in podjetnikov na podlagi pokojninskega načrta, ki ga mora odobriti minister pristojen za delo. Za znesek premije, ki ga plačuje zavarovanec (samostojni podjetnik, samozaposleni, njihovi družinski člani in pri njih zaposleni delavci) se zniža osnova za dohodnino v letu, v katerem je bila premija plačana, vendar prav tako največ do višine z zakonom določenih omejitev. Če premijo v celoti plača samozaposleni delodajalec, se znesek zavarovancu ne všteta v osnovo za dohodnino, od zneska premije se ne plačujejo obvezni prispevki za socialno varnost, poleg tega pa se znesek premije samozaposlenemu delodajalcu prizna kot odhodek pri odmeri davka od dohodka iz dejavnosti, vendar do zakonskih omejitev iz 2. odstavka 301. člena ZPIZ-1 (Tičar, 2001, str. 62).

4.3.4 Davčne olajšave glede na bruto osebni dohodek zavarovanca

V nadaljevanju je podan praktičen primer, katerega namen je ponazoriti obseg davčnih olajšav glede na bruto osebni dohodek zavarovanca. V spodnji tabeli je najprej prikazan obračun osebnega dohodka za povprečno plačo v Sloveniji za januar 2000.

Tabela 4: Obračun osebnega dohodka za povprečno plačo v Sloveniji za januar 2000 (v SIT)

Bruto OD II	219.307,00
Prispevki delodajalca	29.082,00
Davek na bruto plačo	7.316,00
Bruto OD I	182.908,00
Prispevki delavca	40.423,00
Dohodnina	26.366,00
Neto OD I	116.119,00

Vir: Kranjc, 2000, str. 64.

Na podlagi obračuna osebnega dohodka za povprečno plačo v Sloveniji za januar za leto 2000 sta v nadaljevanju primera izpeljana dva izračuna.

Zavarovanec lahko v skladu s 301. členom ZPIZ-1 vplačuje najvišjo premijo, za katero mu država še daje davčne olajšave, v znesku 24 odstotkov obveznih prispevkov za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, v našem primeru znaša ta premija 10.689,00 tolarjev. V prvem izračunu se predpostavlja, da se za celotni znesek premije zviša strošek dela, to je drugi bruto osebni dohodek.

Tabela 5: Obračun osebnega dohodka za povprečno plačo v Sloveniji za januar 2000 v primeru zvišanja stroška dela v višini celotnega zneska premije (v SIT)

		Razlika
Bruto OD II	229.996,00	10.689,00
Plačilo premije	10.689,00,00	
Prispevki delodajalca	29.082,00	
Davek na bruto plačo	7.316,00	
Bruto OD I	182.908,00	
Prispevki delavca	40.423,00	
Dohodnina	26.366,00	
Neto OD	116.119,00	

Vir: Kranjc, 2000, str. 64.

Iz primera je razvidno, da se z višino premije poveča drugi bruto osebni dohodek, medtem ko plačani prispevki delodajalca, prispevki delavca, davek na bruto plačo in plačana dohodnina ostanejo nespremenjeni, saj je premija za dodatno pokojninsko zavarovanje oproščena

prispevkov za socialno varnost in davkov. Na zavarovančev osebni varčevalni račun podjetje nakaže premijo v bruto znesku 10.689,00 tolarjev.

V drugem izračunu se predpostavlja, da se zaposleni odloči, da bo namesto 10.689,00 tolarjev prejete premije raje dobil višje izplačilo čistega osebnega dohodka.⁵⁶ Če bi zavarovanec namesto premije dodatnega pokojninskega zavarovanja prejel osebni dohodek, bi bilo povečanje izplačila čistega osebnega dohodka občutno manjše, saj bi moral plačati vse prispevke in davke, ki jih pri premiji za dodatno pokojninsko zavarovanje ni treba.

Tabela 6: Obračun osebnega dohodka za povprečno plačo v Sloveniji za januar 2000 v primeru zvišanja izplačila čistega OD v višini celotnega zneska premije (v SIT)

		Razlika
Bruto OD II	229.996,00	
Prispevki delodajalca	30.500,00	1.417,00
Davek na bruto plačo	7.673,00	357,00
Bruto OD I	191.823,00	8.915,00
Prispevki delavca	42.393,00	1.970,00
Dohodnina	28.797,00	2.431,00
Neto OD	120.634,00	4.514,00
Na osebni varčevalni račun		- 10.689,00

Vir: Kranjc, 2000, str. 64.

Iz tabele je razvidno, da stroški dela ostanejo nespremenjeni, plača zaposlenega pa je dodatno obremenjena z višjim plačilom dohodnine za 2.431,00 tolarjev, prispevkov za 3.387,00 tolarjev in davka na bruto plačo za 357,00 tolarjev, skupaj torej za 6.175,00 tolarjev. Delavcu, ki bi se namesto za premijo 10.689,00 tolarjev odločil za višje neto izplačilo osebnega dohodka, bi se neto izplačilo povišalo samo za 4.514,00 tolarjev, razliko v višini 6.175,00 tolarjev pa bi moral plačati državi. Zavarovanec se torej mora za premijo 10.689,00 tolarjev, ki jo dobi plačano na svoj varčevalni račun, odpovedati 4.514,00 tolarjem čistega neto osebnega dohodka, preostalemu delu se odpove država v smislu davčnih olajšav. Država se v izračunanem primeru odpove kar 6.175,00 tolarjev davkov in prispevkov, kar znaša 58 odstotkov celotnega zneska premije, delavec pa se odpove 4.514,00 tolarjev čistega neto osebnega dohodka, kar znaša 42 odstotkov celotnega zneska premije.

Iz navedenega primera lahko povzamem, da je premija za dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje v primeru, ko jo plača delodajalec, lahko za več kot polovico višja, kot v primeru, ko jo plačuje zaposleni iz svoje (povišane) neto plače. Delodajalcu namreč na premijo ni

⁵⁶ V praksi navedeno ni mogoče. Praviloma bo delavcu dana možnost dodatnega pokojninskega zavarovanja. Če se delavec ne odloči za tovrstno varčevanje, za ponujeni znesek ne more zahtevati višjega izplačila neto osebnega dohodka. Ta možnost je obdelana samo kot primer za izračun deleža sredstev, ki jih država prispeva v obliki davčnih olajšav (Kranjc, 2000, str. 66).

potrebno plačati obveznih prispevkov za socialno varnost, davka na izplačane plače ter akontacije dohodnine.

Tabela 7: Gibanje zneska davčnih olajšav glede na bruto osebni dohodek ob upoštevanju najvišje premije (v SIT)

	Bruto OD	Najvišja davčno priznana premija	Delež, ki se mu odpove država z vidika davčnih olajšav	Delež, ki se mu odpove zavarovanec z vidika neto OD
Najnižji OD	74.262,00	4.340,00	1.919,00 44%	2.421,00 56%
Povprečni OD	182.908,00	10.689,00	6.175,00 58%	4.514,00 42%
OD za najvišjo premijo	513.347,00	30.000,00	19.626,00 65%	10.374,00 35%

Vir: Kranjc, 2000, str. 68.

Kot je razvidno iz zgornje tabele, se država pri podpovprečnih dohodkih odpove dejansko manjšemu deležu davkov, saj so nižji dohodki manj obdavčeni. Iste davčne olajšave imajo zato pri zavarovancih z nižjimi dohodki manjši učinek kot pri zavarovancih z višjimi dohodki. Čim višji je torej bruto osebni dohodek, tem večji je delež davčnih olajšav v premiji. Iz tega sledi, da so v primeru prostovoljnega dodatnega zavarovanja zavarovanci z nižjo plačo veliko na slabšem kot zavarovanci z višjo.

4.4 Premija, ki presega zgornji znesek davčne olajšave

4.4.1 Premija, ki jo plačuje delodajalec v korist zavarovanca

Če plačuje delodajalec v korist zavarovanca premijo za dodatno pokojninsko zavarovanje, ki presega 24 odstotkov obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zavarovanca oziroma več kot 30.000,00 tolarjev mesečno, pridobi delodajalec davčno olajšavo za davek od dobička pravnih oseb v višini najvišje premije. Presežek nad tem zneskom ni davčno priznan odhodek, kar pomeni, da povečuje davčno osnovo za davek od dobička pravnih oseb in se posledično od njega plača davek po stopnji 25 odstotkov. Za zavarovanca pomeni ta presežek boniteto po 17. členu Zakona o dohodnini, ki se všteva v osnovo za davek od osebnih prejemkov in povečuje letno dohodninsko osnovo zavarovanca (Prezelj, 2000, str. 15). Zakon o prispevkih za socialno varnost (v nadaljevanju ZPSV) določa, da se obvezni prispevki za socialno varnost plačujejo tudi od stimulacij in bonitet, kar pomeni, da znesek premije dodatnega zavarovanja v delu, ki je višji od neobdavčenega, povečuje pokojninsko

osnovo za odmero pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (42. člen ZPIZ-1 in 3. člen ZPSV).

4.4.2 Premija, ki jo plačuje zavarovanec sam

Premija, ki jo plačuje zavarovanec za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in presega premijo, za katero je priznana davčna olajšava, se lahko tudi uveljavlja pri znižanju osnove za dohodnino, v okviru z zakonom določenega 3-odstotnega znižanja osnove za dohodnino in socialno varnost.

4.4.3 Premija, ki jo plačujeta tako delodajalec kot zavarovanec

Ob predpostavki, da skupna premija zavarovanca in delodajalca presega najvišjo premijo, zavarovančev del premije pa je nižji od najvišje premije, pridobi zavarovanec (Prezelj, 2000, str. 15):

- znižanje osnove za dohodnino v znesku zavarovančeve premije in sicer za leto, v katerem je bila premija plačana,
- del delodajalčeve premije, ki skupaj z zavarovančevo dosega najvišjo premijo, se ne všteta v dohodninsko osnovo in
- del delodajalčeve premije oziroma del skupne premije nad zneskom najvišje premije predstavlja boniteto za zavarovanca, kar pomeni, da se ta presežek všteta v osnovo za davek od osebnih prejemkov in povečuje letno dohodninsko osnovo.

Delodajalec lahko za znesek pod drugo točko uveljavlja olajšavo za davek od dobička pravnih oseb, znesek pod točko tri pa se ne prizna kot davčno priznan odhodek in je obdavčen.

4.5 Obdavčitev in izplačilo sredstev ob izrednem prenehanju zavarovanja

V primeru izstopa iz dodatnega pokojninskega zavarovanja oziroma odpovedi pogodbe ima zavarovanec pravico do izplačila odkupne vrednosti. Za odkupno vrednost pa velja tudi plačilo dohodnine, saj je po 367. členu ZPIZ-1 zavarovanec prostovoljnega dodatnega zavarovanja upravičen do davčne olajšave od zneska premije, plačane za prostovoljno zavarovanje v obliki odloženega plačila dohodnine v obdobju od plačila premije do uveljavitve pravic iz zavarovanja. Davčna olajšava, priznana v obliki odložitve plačila dohodnine torej ni dokončna, temveč le preložena na čas, ko se uveljavi pravica iz zavarovanja. Zato ob izplačilu odkupne vrednosti nastane obveznost plačila davka od osebnih prejemkov v letu, v katerem je bila odkupna vrednost izplačana. Davek se odmeri po stopnji, določeni za druge prejemke po Zakonu o dohodnini, obračuna in plača pa ga upravljavec pokojninskega sklada.

V primeru, ko zavarovanje preneha zaradi smrti zavarovanca, dobi pravico do izplačila odkupne vrednosti upravičenec za primer smrti, ki ga določi zavarovanec ob vključitvi v zavarovanje ali kasneje, oziroma dedič zavarovanca. Osnova za odmero davka na dediščine in darila je v skladu s petim odstavkom 359. člena ZPIZ-1 čista odkupna vrednost, to je razlika med odkupno vrednostjo in davkom od osebnih prejemkov.

4.6 Primerjava treh stebrov z vidika davčnih olajšav

4.6.1 Prvi steber

Prispevki prvega stebra se plačujejo v zakonsko določeni vrednosti, ki skupaj predstavlja 24,35 odstotka bruto plače. Od skupnega zneska prispevkov v vrednosti 24,35 odstotka jih 15,50 odstotka plača delavec od svoje bruto plače, dodatnih 8,85 odstotka pa delodajalec na bruto plačo delavca. Celotni prispevki predstavljajo za delodajalca v celoti priznan strošek, ki je tudi davčni odhodek, kot taki znižujejo davčno osnovo pri plačilu davka od dobička pravnih oseb. Za zavarovanca oziroma prejemnika osebnega dohodka pa prispevki pomenijo odbitno postavko pri izračunu osnove za plačilo dohodnine.

4.6.2 Drugi steber

Drugi steber omogoča zavarovancu obvezno dodatno zavarovanje in prostovoljno dodatno zavarovanje. Pri slednjem se lahko zavarovanec zavaruje individualno ali kolektivno.

Zavezanci za plačilo prispevkov za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje so delodajalci. Prispevki za obvezno dodatno zavarovanje imajo enak davčni status kot prispevki za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Pri tem zakon glede na izenačen davčni status ne določa zgornjih in spodnjih omejitev davčnih olajšav, tako kot to velja za prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja (Kalčič, 1999, str. 6-7).

Razlika med kolektivnim in individualnim zavarovanjem v okviru drugega stebra z vidika davčnih olajšav je, da se pri slednjem davčne olajšave nanašajo samo na znižanje osnove za plačilo dohodnine zavarovanca v višini vplačila celotne premije. Kolektivno prostovoljno pokojninsko zavarovanje pa omogoča zavarovancu še dodatno oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz prvega in drugega bruto osebnega dohodka na vplačano premijo, če premijo za zavarovanca vplača delodajalec. Delodajalcu pa se premija prostovoljnega dodatnega zavarovanja, ki jo je vplačal v korist zavarovanca, prizna kot davčna olajšava pri plačilu davka od dobička pravnih oseb. Poleg tega delodajalec od vplačanih premij ne plačuje davka na izplačane plače, saj se vplačane premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja ne štejejo za plačilo plač. Omenjene olajšave seveda veljajo v okviru z zakonom določenih omejitev.

4.6.3 Tretji steber⁵⁷

Premije, ki jih zavarovanec nameni za plačevanje dodatnega zavarovanja po tretjem stebru, niso omejene. Ne nosijo nikakršnih davčnih olajšav za delodajalca, saj so sklenjene na ime zavarovanca kot prejemnika izplačil v primeru škodnega dogodka. Če premije zanj plačuje delodajalec, se šteje vplačana premija kot boniteta za zaposlenega in zapade pod 17. člen Zakona o dohodnini (povečuje letno dohodninsko osnovo). V tem primeru je navedeni znesek za podjetje poslovno nepotreben strošek ter ni davčni odhodek.⁵⁸

Zavarovanec ne more zneska varčevanja uveljavljati pri dohodninski napovedi v okviru 3-odstotnega znižanja davčne osnove za odmero dohodnine.

Ker vplačuje posameznik zneske za zavarovanje za starost v okviru tretjega stebra iz svojega neto osebnega dohodka, torej potem, ko je plačal vse prispevke in davke, mu na ta del pokojnine ne bo potrebno plačati dohodnine (Kranjc, 2000, str. 48-49). Razlike med posameznimi stebri so sistematično prikazane v tabeli 8.

⁵⁷ Tretji steber je tukaj zamišljen kot sistem, v katerega sodijo osebna življenjska in nezgodna zavarovanja, bančno in rentno varčevanje ter druge oblike varčevanja za starost. Prostovoljno individualno pokojninsko zavarovanje, ki se izvaja na podlagi ZPIZ-1 je uvrščeno v drugi steber pokojninskega sistema.

⁵⁸ Če je upravičenec iz naslova zavarovanja in zavarovanec fizična oseba. Če pa je upravičenec iz naslova delodajalec (zavarovanec je ravno tako fizična oseba), se plačana zavarovalna premija ne šteje za boniteto in je za podjetje strošek in davčni odhodek. V tem primeru se po preteku zavarovalne dobe znesek prejete zavarovalne vsote in pripadajočega dobička šteje družbi kot izreden prihodek za tisto poslovno leto in zapade pod skupni davek od dobička pravnih oseb v primeru, da je za tisto leto prikazan dobiček družbe.

Tabela 8: Razlike med posameznimi stebri pokojninskega zavarovanja

	I. steber	II. steber			III. steber
	Obvezno zavarovanje	Dodatno zavarovanje			Dodatno zavarovanje
		Dodatno obvezno zavarovanje	Dodatno prostovoljno zavarovanje		
			Individualno	Kolektivno	
Način financiranja	Dokladni sistem	Naložbeni sistem			Naložbeni sistem
Vplačila kot	Prispevki	Prispevki	Premije	Premije	Premije
Vplačuje					
Delodajalec	DA	DA	NE	DA	DA
Zavarovanec	DA	NE	DA	DA	DA
Davčne olajšave na prispevke/premije					
a) Davek od dobička-kot olajšava			NE	DA	
b) Davek od dobička-kot odhodek	DA	DA	NE	DA	DA*
Prispevki					
a) Dohodnina v okviru 3% splošnih olajšav			DA**	DA***	NE
b) dohodnina v celotnem znesku	DA	DA	DA	DA	NE
Plačilo dohodnine ob prejemu pokojnine/rente	DA	DA	DA	DA	NE

* če je upravičenec iz naslova zavarovanja delodajalec, v nasprotnem primeru se za delodajalca plačila premij za tovrstno zavarovanje ne priznavajo kot davčno priznan odhodek

**presežek nad premijo, za katero je priznana davčna olajšava lahko zavarovanec uveljavlja tudi v 3-odstotno olajšavo pri znižanju osnove za dohodnino

*** če plačuje zavarovanec premijo iz svoje neto plače, lahko presežek nad premijo, za katero je priznana davčna olajšava, uveljavlja tudi v 3-odstotno olajšavo pri znižanju osnove za dohodnino

Vir: Kranjc, 2000, str. 57.

4.7 Neusklajenost davčnih predpisov Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju z obstoječo davčno zakonodajo

ZPIZ-1 v delu, v katerem opredeljuje davčne olajšave, posega v obstoječo davčno zakonodajo. Samo obdavčitev in predvsem davčne olajšave namreč urejata Zakon o dohodnini (ZD) za fizične osebe in Zakon o davku od dobička pravnih oseb (ZDDPO) za pravne osebe. Tako ZD kot ZDDPO pa olajšav, katere ZPIZ-1 opredeljuje v posebnem poglavju, ne predvidevata. ZPIZ-1 v nekaterih določilih ni usklajen z Zakonom o prispevkih za socialno varnost (ZPSV). V nadaljevanju bom zaradi lažje preglednosti ločeno obravnavala davčne olajšave za zavarovance in davčne olajšave za delodajalce z vidika neusklajenosti ZPIZ-1 z zgoraj omenjenimi zakoni.

a) Davčne olajšave za zavarovance

Zakon o dohodnini, ki opredeljuje obdavčitev fizičnih oseb, določa, da se osnova za dohodnino zmanjša za prispevke in premije, namenjene za povečanje socialne varnosti zavezanca na področju pokojninskega zavarovanja, med katere spadajo tudi premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Zakon o dohodnini tudi določa, da lahko zmanjšanje osnove za dohodnino znaša največ tri odstotke osnove za dohodnino (9. člen ZD), kar pa je v nasprotju s 301. členom ZPIZ-1, ki določa, da plačane premije prostovoljnega dodatnega zavarovanja znižajo dohodninsko osnovo zavarovanca za celotni znesek (v okviru zakonsko določenih omejitev), kar je logično, saj bo tudi dodatna pokojnina obdavčena v celoti. Nadalje ZPIZ-1 določa, da se premija ali del premije, ki jo za zavarovanca plačuje njegov delodajalec, ne všteva v osnovo za dohodnino v letu, v katerem je bila premija plačana (301. člen ZPIZ-1). Tudi ta določba ZPIZ-1 je v nasprotju s podobno določbo Zakona o dohodnini, ki določa, da se tovrstno delodajalčevo plačilo všteva v osnovo za dohodnino. Zakon o dohodnini namreč določa, da je plačilo delodajalca za neobvezno pokojninsko zavarovanje za zaposlenega boniteta, od katere je potrebno obračunati davek od osebnih prejemkov (17. člen ZD). Zakon o dohodnini poleg tega tudi določa, da se v osnovo za dohodnino upoštevajo tudi letni prejemki v obliki stimulacij in bonitet v zvezi z delovnim razmerjem (6. člen ZD).

Vprašanje se postavlja tudi glede določila ZPIZ-1, da se od delodajalčevega plačila premije prostovoljnega dodatnega zavarovanja, ki je v skladu z Zakonom o dohodnini boniteta, ne plačujejo prispevki za socialno varnost. Zakon o prispevkih za socialno varnost namreč določa, da zavezanci od stimulacij in bonitet plačujejo prispevke za socialno varnost (3. člen ZPSV).

b) Davčne olajšave za delodajalce

ZPIZ-1 določa, da se premije za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki jih je delodajalec plačal v korist zavarovancev, priznajo kot davčna olajšava pri plačilu davka od dobička za leto, v katerem so bile premije plačane. Vprašanje je, ali so plačane premije za delodajalca (pravno osebo) davčni odhodek, davčna olajšava ali pa so oboje hkrati. Novi ZPIZ-1 namreč uporablja tako izraz davčna olajšava kot izraz odhodek (Guzina, 2001, str. 14). Zakon o davku od dobička pravnih oseb ne pozna davčne olajšave, ki bi bila vsaj delno podobna delodajalčevemu plačilu premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Poleg tega je tovrstno plačilo vprašljivo tudi z vidika davčno priznanih odhodkov. Zakon o davku od dobička pravnih oseb namreč določa, da se med odhodke davčnega zavezanca všttevajo samo odhodki, ki so neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti, posledica opravljanja te dejavnosti ali neposreden pogoj za ustvarjanje prihodkov (12. člen ZDDPO). V tem primeru se zastavlja vprašanje, ali je delodajalčeva premija sploh lahko davčni odhodek, saj ni neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti.

ZPIZ-1 v posebnem poglavju, v katerem opredeljuje davčne olajšave, posega v obstoječo davčno zakonodajo, zato bodo morali pristojni organi čimprej ukrepati, da odpravijo nastalo neskladnost davčnih predpisov med ZPIZ-1, ZD, ZDDPO in ZPSV.

SKLEP

Neugodno razmerje med prejemniki pokojnin oziroma upokojnenci in zaposleno aktivno populacijo je tudi v Sloveniji narekovalo nujnost po pokojninski reformi. Le-ta je bila izvedena z novim Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki uvaja t.i. tristebni pokojninski sistem. Prvi steber predstavlja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki še vedno temelji na dokladnem sistemu financiranja, saj se sredstva za izplačevanje pokojnin zagotavljajo z vplačanimi prispevki zaposlenih in delodajalcev. V primerjavi z dosedanjim (dokladnim) sistemom, pa bo prvi steber zagotavljal le minimalni socialni standard za vse upokojnence. Novi zakon namreč zmanjšuje pravice iz obveznega zavarovanja, vendar hkrati z ustanovitvijo drugega in tretjega stebra, uvaja dodatno pokojninsko zavarovanje, namenjeno povečanju in tudi nadomeščanju v prihodnosti zmanjšane socialne varnosti iz obveznega pokojninskega zavarovanja.

Za Slovenijo je pred pokojninsko reformo veljal TTE (Taxed, Taxed, Exempt) režim obdavčitve prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj in drugih osebnih zavarovanj, saj se vplačani prispevki niso šteli v davčno olajšavo, donosi pokojninskega sklada so bili obdavčeni, medtem ko izplačane pokojnine niso bile podvržene davčni obravnavi. Ta režim je bil za razvoj drugega in tretjega stebra pokojninskega sistema nespodbuden. Za uveljavitev in rast prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj je najprej potrebna ustrezna prilagoditev davčne zakonodaje.

Z novim Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je tudi Slovenija davčno ureditev dodatnih pokojninskih zavarovanj uredila po vzoru, ki je za razvoj pokojninskih skladov najbolj spodbuden. Gre za uzakonitev t.i. EET (Exempt, Exempt, Taxed) načela, pri katerem so prispevki in prihodki pokojninskega sklada neobdavčeni, obdavčene pa so pokojnine.

Novi zakon loči dve vrsti davčnih olajšav in sicer na področju dohodnine in na področju davka od dobička pravnih oseb. Višina premije, za katero se lahko izkoristi davčna olajšava, pa je seveda omejena. Znesek premije za posameznega zavarovanca ne sme biti manjši od 3.000,00 tolarjev mesečno oziroma 36.000,00 tolarjev letno in ne večji od 30.000,00 tolarjev mesečno oziroma 360.000,00 tolarjev letno ter sme znašati največ 24 odstotkov obveznih prispevkov za invalidsko in pokojninsko zavarovanje posameznika. To je 5,844 bruto plače posameznika.⁵⁹ V tem primeru se zavarovancu, če plačuje premijo sam, zniža osnova za dohodnino v letu, v katerem je bila premija plačana. To znižanje se prizna poleg zmanjšanja za do 3 odstotke davčne osnove po 9. členu Zakona o dohodnini. V primeru, da skupna vplačana premija zavarovanca in delodajalca presega zgoraj navedene omejitve, ima pri uveljavljanju davčnih olajšav prednost zavarovanec. Ob tem naj opozorim, da gre tukaj le za odloženo plačilo davka,

⁵⁹ Podatki se nanašajo na leto 2000.

saj se bodo prejemki iz prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja zavarovancu všteli v osnovo za dohodnino v letu, v katerem bo zavarovanec plačilo prejel. Za razliko od individualnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, pri katerem se davčne olajšave nanašajo le na znižanje osnove za plačilo dohodnine zavarovanca, so pri kolektivnem zavarovanju predvidene tudi davčne olajšave za delodajalce. Delodajalcu se namreč premije, ki jih vplača v korist svojih zaposlenih, priznajo kot poslovno potrebni strošek, kar zmanjšuje osnovo za obračun davka od dobička pravnih oseb v letu, v katerem so bile premije plačane. Nadalje delodajalec od plačane premije za posameznega delavca ne plača niti obveznih prispevkov za socialno varnost niti akontacije dohodnine. Ta znesek tudi ne predstavlja bonitete za delavca, kar pomeni, da se ta znesek ne šteje v dohodninsko osnovo posameznika. Poleg tega delodajalec od vplačanih premij ne plačuje davka na izplačane plače, saj se vplačane premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja ne štejejo za plačilo plač. Temeljni pogoj, ki pa mora biti izpolnjen, če želi delodajalec uveljavljati davčne olajšave iz naslova kolektivnega zavarovanja je, da mora biti v pokojninski načrt, ki ga financira delodajalec, vključenih najmanj 66 odstotkov zaposlenih. Glede na navedeno lahko povzamem, da je z davčnega vidika ugodnejše kolektivno zavarovanje, saj je namen države jasen: spodbuditi delodajalce, da vključijo svoje zaposlene v to obliko zavarovanja.

LITERATURA

1. Bešter Helena: Izobraževanje zavarovalnih zastopnikov in zavarovalnih posrednikov. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, 2000. 25 str.
2. Bešter Helena: Usmeritve evropskih pokojninskih skladov za 21. stoletje. Bančni vestnik, Ljubljana, 2000a, 7-8, str. 47-51.
3. Bešter Helena: Kam hitijo slovenska podjetja?. Kapital, Ljubljana, 10 (2000b), 238-239, str. 24-26.
4. Bešter Helena: V Sloveniji imamo nov pokojninski zakon. Kapital, Ljubljana, 9 (1999), 223-224, str. 26-27.
5. Bešter Helena: Kdaj direktive za pokojninske sklade. Kapital, Ljubljana, 9 (1999a), 209, str. 28-29.
6. Bešter Helena, Plavšak Nina: Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in pokojninski skladi. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1999b. 22 str.
7. Bešter Helena: Pokojninski sistemi v svetu in pri nas. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1996. 173 str.
8. Bešter Helena: Davčna ureditev pokojninskih zavarovanj v Z Evropi in ZDA - primerjava s Slovenijo. Zbornik Dnevi slovenskega zavarovalništva. Bled, 1996a, str. 133-144.
9. Bugarič Bojan: Privatizacija pokojninskih sistemov: (ne)varna strategija. Podjetje in delo, Ljubljana, 25 (1999), 6-7, str. 1425-1442.
10. Bužan Robi: Pokojninski skladi in njihove naložbe. Kolaps, Ljubljana, 6-7, 1998, str.48-53.
11. Böhm Lučka: Priročnik o pokojninskem in invalidskem zavarovanju po novem. Ljubljana: Nova delavska enotnost, 2000. 377 str.
12. Cvetko Aleksej: Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja po novem zakonu in Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ljubljana: Bonex, 2000. 435 str.
13. Davis E. Philip: Pension Funds: Retirement - Income Security and Capital Markets. Oxford: Oxford University Press, 1995. 337 str.
14. Dilnot Andrew: Taxation and Private Pensions: Costs and Consequences. Zbornik Private Pensions and Public Policy. Pariz: OECD, 1992, str. 65-78.
15. Dilnot Andrew: Pension policy in the UK: An Economic Analysis. London: The Institute for Fiscal Studies, 1994. 225 str.
16. Filipič Peter: Kapitalski pokojninski skladi kot verjeten dejavnik nadaljnjega razvoja pokojninskega sistema Slovenije. Zbornik referatov 4. letnega srečanja Zveze ekonomistov Slovenije. Ljubljana, 1996, str. 101-109.
17. Gornjak Mojca: Pokojninski skladi v Sloveniji. Kapital, Ljubljana, 9 (1999), 223, str. 28-29.

18. Guzina Barbara: So davčne olajšave vredne svojega imena?. Finance, Ljubljana, 2001, 3, str. 14.
19. Harrison Debbie: Global Pension Strategies. London: FT-Finance, 1998. 137 str.
20. Harrison Debbie: Pension Provision and Fund Management in Europe. London: FT-Finance, 1997. 211 str.
21. Igljčar Aleksander: Institucionalni investitorji v finančnih sistemih tržnega gospodarstva. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1992. 119 str.
22. Ivanjko Šime: Davki pri pokojninah. Zbornik VIII. dnevi slovenskega zavarovalništva. Portorož: Slovensko zavarovalno združenje, 2001, str. 145-158.
23. Kalčič Miran: Kolektivno prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Pravna praksa, Ljubljana, 2001, 21, str. 12.
24. Kalčič Miran: Obvezno in prostovoljno. Denar, Ljubljana, 1999, 18, str. 5-12.
25. Klemenčič Marko, Redjko Špela: Pokojninski načrti in skladi. Kapital, Ljubljana, 10 (2000), 233, str. 30-31.
26. Marcon Petra: Cilj- štiriodstotni donos. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1999, 24, str. 25-26.
27. Nahtigal Matjaž: Primerjalni pregled modernih pokojninskih ureditev. Zbornik znanstvenih razprav, Ljubljana, 58 (1998), str. 189-225.
28. Novak Aleš: Pokojninski načrti delodajalcev v ZDA. Naše gospodarstvo, Ljubljana, 44 (1998), 1-2, str. 241-250.
29. Novak Aleš: Pokojninska ureditev v Veliki Britaniji s poudarkom na pokojninskih načrtih delodajalcev. Naše gospodarstvo, Ljubljana, 44 (1998a), 5-6, str. 774-790.
30. Pernek Franc: Finančno pravo in javne finance: splošni del. Maribor: Pravna fakulteta, 1997. 391 str.
31. Prezelj Tamara: Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje - davčni vidik. Denar, Ljubljana, 10 (2000), 5, str. 14-15.
32. Prijatelj Janez: Pokojninsko in invalidsko zavarovanje 2000. Ljubljana: Center Marketing International, 2000. 750 str.
33. Prijatelj Janez: Pokojninsko in invalidsko zavarovanje 1996. Ljubljana: Center Marketing International, 1996. 413 str.
34. Repovž Grega: V novo tisočletje z novim pokojninskim sistemom. Slovenski delničar, 4 (1999), 34, str. 3.
35. Rupnik Lado, Stanovnik Tine: Javne finance. 1. del: Javne finance v svetu. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1995. 196 str.
36. Skubic Tatjana: Vsakemu svojo pokojninsko blagajno. Gospodarski vestnik, Svetovalec, Ljubljana, 45 (1996), 48, str. 99-105.
37. Stanovnik Tine: Javne finance. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 196 str.

38. Stanovnik Tine: Financiranje pokojninskih sistemov. Zbornik referatov 4. letnega srečanja Zveze ekonomistov Slovenije. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, 1996, str. 43-56.
39. Tavčar Kristina: Dileme pokojninske reforme v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 55 str.
40. Tičar Luka: Zakonodaja: prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in davčne olajšave. Gospodarski vestnik, Svetovalec, Ljubljana, 2001, 4, str. 62.
41. Tičar Luka: Pokojninski načrti prostovoljnega dodatnega zavarovanja. Pravna praksa, Ljubljana, 19 (2000), 17, str. 17.
42. Tomažin Aleš: Tehtanje med nižjimi provizijami in poslovnim tveganjem. Finance, Ljubljana, 2001, 103, str. 30-31.
43. Žnidaršič Kranjc Alenka: Kako prevzeti odgovornost za lastno starost. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 2000. 143 str.

VIRI

1. Bela knjiga o reformi sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 1997. 188 str.
2. European Pension Fund Managers Guide, Volume 1, 1999.
3. Predpisi o gospodarskih družbah in sodnem registru. Ljubljana: Uradni list RS, 1999. 337 str.
4. Statistični zavarovalniški bilten 2000. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, 2000. 68 str.
5. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 106/99).
6. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 6/99).
7. Zakon o prispevkih za socialno varnost (Uradni list RS, št. 5/96, 34/96, 18/96, 87/97, 3/98, 7/98).
8. Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 71/93, 2/94, 1/95, 2/95, 7/95, 11/96, 14/96, 18/96, 44/96, 68/96, 10/97, 82/97, 87/97, 13/98, 1/99, 11/99, 36/99).
9. Zakon o davku od dobička pravnih oseb (Uradni list RS, št. 72/93, 20/95, 18/96, 34/96, 82/97, 27/98).

SLOVAR TUJIH IZRAZOV

Book reserves - knjižne rezerve

Comprehensive Income Tax (CIT) - davek na dohodek

Comprehensive tax regime - režim, ki obdavčuje dohodek

Consumption tax - neposreden davek na potrošnjo

Defined-benefit pension scheme - pokojninski načrt z vnaprej določenimi pravicami

Defined-contributions pension scheme - pokojninski načrt z vnaprej določenimi prispevki

EET (Exempt, Exempt, Taxed) tax regime - davčni režim, pri katerem so prispevki in prihodki sklada neobdavčeni, obdavčene pa so pokojnine

ETT (Exempt, Taxed, Taxed) tax regime - davčni režim, pri katerem so prihodki sklada in izplačane pokojnine obdavčene, vplačani prispevki pa niso predmet obdavčitve

Expenditure tax - neposredni davek na izdatke

Expenditure tax regime - režim, ki obdavčuje potrošnjo (izdatke)

Fully-funded pension fund - polni pokojninski sklad

Individual Retirement Account (IRA) - individualni pokojninski načrt

Lump-sum - enkratno izplačilo

Net Retirement Benefit (NRB) - neto pokojnina ob upokojitvi

Occupational pension scheme - poklicni pokojninski načrt

Pay-as-you-go – dokladni sistem financiranja, ki temelji na medgeneracijski pogodbi, saj aktivna generacija s prispevki in davki zbira sredstva za upokojeno generacijo

State Earnings-Related Pension Scheme (SERPS) - dodatni državni pokojninski sistem, za katerega je značilno, da so dodatne pokojnine odvisne od zaslužkov

TEE (Taxed, Exempt, Exempt) tax regime - davčni režim, pri katerem so prispevki obdavčeni, neobdavčeni pa so prihodki sklada in izplačane pokojnine

TTE (Taxed, Taxed, Exempt) tax regime - davčni režim, pri katerem so obdavčeni prispevki in prihodki sklada, neobdavčene pa so pokojnine

Tax expenditures - davčni izdatki

Underfunded pension fund - delno polni pokojninski sklad

SLOVENICA
zavarovalniška hiša d.d., Ljubljana

Splošni pogoji za prostovoljno dodatno starostno pokojninsko zavarovanje po pokojninskem načrtu PN-S01

Splošna določila

1. člen

- (1) Splošni pogoji za prostovoljno dodatno starostno pokojninsko zavarovanje po pokojninskem načrtu PN-S01 (v nadaljevanju: pogoji) so sestavni del pogodbe o zavarovanju, ki jo skleneta zavarovanec in SLOVENICA, zavarovalniška hiša d.d., Ljubljana.
- (2) Ti pogoji urejajo prostovoljno dodatno starostno pokojninsko zavarovanje (v nadaljevanju: dodatno starostno zavarovanje), pri katerem zavarovanec, vključen v to obliko zavarovanja, in delodajalec, ki v korist zavarovanca, vključenega v to zavarovanje, plačuje premijo dodatnega starostnega zavarovanja, pridobi davčne olajšave po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju: ZPIZ-1).
- (3) Izvajalec tega pokojninskega načrta je SLOVENICA, zavarovalniška hiša d.d., Ljubljana (v nadaljevanju: zavarovatelj), ki bo sama izplačevala dodatno starostno pokojnino in predčasno dodatno starostno pokojnino.
- (4) **Ponudba** - je pisni predlog zavarovatelju za sklenitev dodatnega starostnega zavarovanja.
- (5) **Zavarovanec** - je fizična oseba, ki sklene dodatno starostno zavarovanje. Od njegovega življenja je odvisno izplačevanje pokojnine in je upravičenec do pokojnine.
- (6) **Plačnik** - je oseba, ki vplačuje premijo in je lahko zavarovanec in/ali njegov delodajalec.
- (7) **Upravičenec za smrt** - je oseba, kateri pripadajo pravice iz zavarovalne pogodbe v primeru smrti zavarovanca.
- (8) **Premija** - je znesek, ki ga plačnik plača zavarovatelju v višini in rokih navedenih v zavarovalni polici.
- (9) **Čista premija** - je premija, vplačana za zavarovanje, ki krije izplačilo dodatne starostne pokojnine in predčasne dodatne starostne pokojnine, zmanjšana za vstopne stroške.
- (10) **Obdobje varčevanja premije** - je obdobje od vključitve zavarovanca v pokojninski načrt do uveljavitve pravice do dodatne starostne pokojnine.
- (11) **Obdobje izplačevanja pokojnine** - je obdobje od uveljavitve pravice do dodatne starostne pokojnine do smrti zavarovanca.
- (12) **Kapitalizacija (zadržanje sredstev) zavarovanja** - je obdobje, v katerem preneha obveznost plačevanja premije, zavarovanec pa pridobi pravico do vključitve v drug pokojninski načrt prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki je deležen davčnih olajšav po ZPIZ-1.

2. člen

- (1) Po teh pogojih se lahko sklene dodatno starostno zavarovanje, ki krije izplačilo dodatne starostne pokojnine in predčasne dodatne starostne pokojnine.

- (2) Zavaruje se lahko oseba, ki je zavarovanec ali uživalec pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter ni vključena v pokojninski načrt prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki je deležen davčnih olajšav po ZPIZ-1.
- (3) Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki krije izplačilo dodatne starostne in predčasne dodatne starostne pokojnine, je oblika prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, pri katerem zavarovanec v obdobju varčevanja premije prevzema naložbeno tveganje z zajamčeno donosnostjo, določeno v 22. členu teh pogojev, na čisto vplačano premijo.
- (4) Pravice iz dodatnega starostnega zavarovanja po tem pokojninskem načrtu so neprenosljive, razen v primerih, ki so določeni v ZPIZ-1.
- (5) Vse izjave in zahtevki, ki jih zavarovatelj, zavarovanec ali upravičenec predložijo drug drugemu, morajo biti v pisni obliki. Velja, da so bile predložene tistega dne, ko jih je prejela tista stran, kateri so namenjene. Če se pošiljajo po pošti, se kot dan prejema šteje dan, ko je bilo priporočeno pismo oddano na pošti.

Ponudba

3. člen

- (1) Ponudba se predloži v pisni obliki na obrazcu zavarovatelja in predstavlja predlog za sklenitev dodatnega starostnega zavarovanja.
- (2) Ponudba vsebuje vse bistvene elemente pogodbe.
- (3) Ponudba, ki je bila predložena zavarovatelju, obvezuje ponudnika osem dni od dne, ko jo je zavarovatelj prejel. Če zavarovatelj v tem roku ne odkloni ponudbe, ki ne odstopa od Splošnih pogojev, velja, da je zavarovatelj ponudbo sprejel. Pogodba je sklenjena z dnem, ko je zavarovatelj prejel ponudbo.
- (4) Ponudba je sestavni del pogodbe o dodatnem starostnem zavarovanju.

Polica

4. člen

- (1) Polica dodatnega starostnega zavarovanja (v nadaljevanju: polica) je listina o sklenjeni zavarovalni pogodbi in je napisana v enem izvodu, ki ga prejme zavarovanec.
- (2) Sestavni deli pogodbe o dodatnem starostnem zavarovanju* so: ponudba, polica, pogoji in morebitne pisne izjave pogodbenih strank ter druge priloge.
- (3) Polica ne sme biti predmet zastave.

Oblike pristopa k zavarovanju

5. člen

- (1) K zavarovanju lahko pristopi posameznik ali skupina oseb.
- (2) Skupina oseb so trije ali več zaposlenih pri istem delodajalcu, ki skupaj nakazujejo premijo.

Začetek zavarovanja

6. člen

Dotatno starostno zavarovanje začne veljati ob 00.00 uri tistega dne, ki je v polici naveden kot začetek zavarovanja in je vedno 1. v mesecu.

Obveznosti zavarovanca, plačnika oziroma upravičenca

7. člen

- (1) Plačnik je dolžan plačevati premijo v dogovorjenih rokih in višini ter na način, kot je določeno v polici.
- (2) Zavarovanec je dolžan v ponudbi prijaviti vse okoliščine, ki so pomembne za sklenitev pogodbe o dodatnem starostnem zavarovanju. Pomembne so vse tiste okoliščine, za katere je zavarovatelj zastavil vprašanja v ponudbi.
- (3) Na zahtevo zavarovatelja je zavarovanec dolžan predložiti dokazilo o vključenosti v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.
- (4) Če je zavarovanec ob sklenitvi zavarovanja ali med trajanjem zavarovanja dal netočne podatke ali je zamočal kakšno pomembno okoliščino, zaradi katere zavarovatelj ne bi sklenil pogodbe, lahko zavarovatelj zahteva razveljavitev pogodbe.
- (5) Zavarovanec, plačnik in upravičenec so dolžni zavarovatelja sproti obveščati o vseh spremembah, ki so pomembne za izvajanje zavarovanja. Med take štejejo zlasti smrt, spremembe stalnega bivališča, zaposlitve, priimka in podobno.
- (6) Zavarovanec s svojim podpisom na ponudbi dovoljuje, da se njegovi osebni podatki zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in posredujejo v zvezi z vsemi postopki zavarovatelja. Hkrati zavarovatelja pooblašča, da sme posamezne podatke tudi preverjati.

Višina premije ter načini in roki plačevanja premije

8. člen

- (1) Višino premije sporazumno določijo zavarovanec, plačnik in zavarovatelj v ponudbi.
- (2) Premija se plačuje mesečno in zapade v plačilo prvega v mesecu za tekoči mesec.
- (3) Zavarovanec in zavarovatelj lahko dogovorita tudi drugačno dinamiko plačevanja.
- (4) Višina premije se lahko določi:
 - kot odstotek od bruto plače zavarovanca ali
 - v absolutnem znesku.
- (5) Premija je lahko določena samo v SIT.
- (6) Zavarovanec mora poleg dogovorjene premije plačati tudi vse prispevke in davke, ki jih je ali bo zakonodajalec morebiti predpisal v času trajanja pogodbe.

- (7) Ne glede na dogovorjeno višino in dinamiko plačevanja premije je mogoče kadarkoli vplačati dodatno premijo v enkratnem znesku.
- (8) Premijo ali del premije lahko v korist zavarovanca plačuje tudi delodajalec, pri katerem je zavarovanec zaposlen.
- (9) Zavarovanec, plačnik in zavarovatelj lahko sporazumno spremenijo višino ter način in dinamiko plačevanja premije.
- (10) V obdobju vplačevanja premije lahko zavarovanec uveljavi pravico do mirovanja plačevanja premije v skladu z 11. členom teh pogojev.
- (11) Plačnik vplačuje premije na denarni račun kritnega sklada zavarovatelja.
- (12) Za pridobitev pravice do davčnih olajšav višina premije dodatnega starostnega zavarovanja ne sme biti manjša od zneska določenega v ZPIZ-1.

Indeksacija premije

9. člen

- (1) Če je višina premije določena v absolutnem znesku, se lahko dogovori indeksacija premije.
- (2) Premija se indeksira enkrat letno na dan, ki ga določi zavarovatelj.
- (3) Premija se indeksira s stopnjo rasti povprečnih bruto plač v Republiki Sloveniji v preteklem letu.
- (4) Zavarovatelj pisno obvesti zavarovanca o indeksaciji premije.
- (5) Zavarovanec lahko v pisni obliki odkloni indeksacijo premije. Od takrat naprej mu zavarovatelj premije ne indeksira več.

Posledice zaradi neplačevanja premije

10. člen

- (1) Če katera od zapadlih premij ni plačana v roku, zavarovatelj o tem pisno obvesti plačnika in zavarovanca, ter plačnika pozove na plačilo.
- (2) Če zapadla premija ni plačana dvanajst zaporednih mesecev in če ni dogovorjeno mirovanje, zavarovatelj odpove zavarovanje skladno s 17. členom teh pogojev.

Mirovanje zavarovanja

11. člen

- (1) Mirovanje zavarovanja je obdobje, v katerem preneha obveznost plačevanja premije ne da bi hkrati prenehalo zavarovanje.
- (2) V obdobju mirovanja zavarovanja zavarovanec nima pravice do vključitve v drug pokojninski načrt prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki je deležen davčnih olajšav po ZPIZ-1.
- (3) Na pisno zahtevo zavarovanca lahko zavarovatelj odobri mirovanje. Zavarovatelj in zavarovanec sporazumno določita obdobje mirovanja, ki lahko neprekinjeno traja največ 24 mesecev razen v primerih določenih v 1. točki četrtega odstavka tega člena in v petem odstavku tega člena.
- (4) Zavarovanec lahko zahteva mirovanje dodatnega starostnega zavarovanja v naslednjih primerih:
 - če zavarovanec pridobi pravico do pokojnine po predpisih o obveznem pokojninskem zavarovanju pred izpolnitvijo pogojev za pridobitev dodatne starostne pokojnine po ZPIZ-1;
 - če je zavarovanje prenehalo zaradi odpovedi zavarovatelja

skladno s 17. členom teh pogojev in je pokojninski načrt financiral delodajalec ter ob prenehanju zavarovanja ni preteklo 120 mesecev od vključitve v zavarovanje;

- izguba zaposlitve;
- prisilni dopust;
- porodniški dopust;
- v drugih primerih, ki jih odobri zavarovatelj.

- (5) Zavarovanec lahko zahteva mirovanje dodatnega starostnega zavarovanja, če uveljavi pravico do predčasne dodatne starostne pokojnine, do izpolnitve pogojev za pridobitev dodatne starostne pokojnine po ZPIZ-u.
- (6) V kolikor po preteku obdobja mirovanja zavarovanec ne začne plačevati premije, nastopijo posledice iz 10. člena teh pogojev.

Prenehanje zavarovanja v obdobju varčevanja premije

12. člen

V obdobju varčevanja premije lahko dodatno starostno zavarovanje preneha redno ali izredno.

Redno prenehanje zavarovanja

13. člen

Do rednega prenehanja zavarovanja v obdobju varčevanja premije pride, ko zavarovanec pridobi pravico do dodatne starostne pokojnine v skladu z 28. členom teh pogojev.

Izredno prenehanje zavarovanja

14. člen

- (1) Do izrednega prenehanja zavarovanja v obdobju varčevanja premije lahko pride samo pred uveljavitvijo pravice do dodatne starostne pokojnine po tem pokojninskem načrtu.
- (2) Zavarovanje izredno preneha:
- če zavarovanec umre pred uveljavitvijo pravice do dodatne starostne pokojnine;
 - če zavarovanec izstopi iz zavarovanja;
 - če zavarovatelj odpove zavarovanje;
 - če preneha izvajanje dodatnega starostnega zavarovanja po tem pokojninskem načrtu.

Izredno prenehanje zavarovanja zaradi smrti zavarovanca

15. člen

- (1) Če zavarovanec umre pred uveljavitvijo pravice do dodatne starostne pokojnine, imajo upravičenci za primer smrti pravico do enkratnega izplačila odkupne vrednosti police.
- (2) Upravičenec je dolžan pisno obvestiti zavarovatelja o smrti zavarovanca in predložiti naslednje dokumente:
- polico,
 - izpisek iz matične knjige umrlih ter
 - druga dokazila, ki so potrebna za ugotavljanje pravice do izplačila.
- (3) Zavarovatelj izplača upravičencu odkupno vrednost police določene v skladu s 27. členom teh pogojev.

- (4) Rok za izplačilo odkupne vrednosti police je 30 dni od prejema vseh potrebnih dokazil, da je zavarovanec umrl.

Izredno prenehanje zavarovanja zaradi izstopa zavarovanca iz zavarovanja

16. člen

- (1) Zavarovanec lahko na podlagi pisne izjave izstopi iz zavarovanja. V izstopni izjavi navede, ali želi izplačilo odkupne vrednosti police ali kapitalizacijo sredstev.
- (2) Če se zavarovanec v pisni izjavi ne opredeli za eno od možnosti, ga zavarovatelj v roku 8 dni po prejemu izjave o izstopu obvesti o pravici do kapitalizacije sredstev.
- (3) V kolikor zavarovanec v 15 dni po prejemu obvestila zavarovatelja ne izjavi, da želi sredstva kapitalizirati, se šteje, da sredstev ne želi kapitalizirati.
- (4) Zavarovatelj mu izplača odkupno vrednost police določene v skladu s 27. členom teh pogojev.
- (5) Izstopni rok je tri mesece in začne teči s prvim dnevom naslednjega meseca po vročitvi pisne izstopne izjave.
- (6) Rok za izplačilo odkupne vrednosti police je 60 dni in začne teči z dnem izteka izstopnega roka iz prejšnjega odstavka.
- (7) V kolikor je premijo v celoti ali delno plačeval delodajalec, se odkupna vrednost police za ta del lahko izplača šele po preteku 120 mesecev od vključitve v pokojninski načrt.

Izredno prenehanje zavarovanja zaradi odpovedi zavarovatelja

17. člen

- (1) Zavarovatelj lahko odpove zavarovanje v primerih, ki so navedeni v četrtem odstavku 7. člena in v drugem odstavku 10. člena teh pogojev.
- (2) Pred odpovedjo zavarovanja pošlje zavarovatelj pisno obvestilo zavarovancu, v katerem ga obvesti o odpovedi zavarovanja in možnosti, da se v odpovednem roku, ki traja 15 dni pisno opredeli ali želi izplačilo odkupne vrednosti ali kapitalizacijo sredstev.
- (3) V kolikor se zavarovanec v odpovednem roku ne opredeli za eno izmed možnosti, se smatra, da želi izplačilo odkupne vrednosti.
- (4) Zavarovatelj mu izplača odkupno vrednost police določeno v skladu s 27. členom teh pogojev.
- (5) Rok za izplačilo odkupne vrednosti police je 60 dni in začne teči z dnem izteka odpovednega roka.
- (6) V kolikor je premijo v celoti ali delno plačeval delodajalec, se odkupna vrednost police za ta del lahko izplača šele po preteku 120 mesecev od vključitve v pokojninski načrt.

Obdavčitev izplačila odkupne vrednosti police v primeru izrednega prenehanja

18. člen

- (1) Če je v primeru izrednega prenehanja dodatnega starostnega zavarovanja zavarovanec oziroma upravičenec pridobil in uveljavil pravico do izplačila odkupne vrednosti police, nastane obveznost zavarovanca oziroma upravičenca plačati davek od osebnih prejemkov in dohodnino od odkupne vrednosti v skladu z Zakonom o dohodnini.

- (2) Zavarovatelj v imenu in za račun zavarovanca plača od odkupne vrednosti police določene v skladu s 27. členom teh pogojev davek od osebnih prejemkov po stopnji določeni za druge prejemke po Zakonu o dohodnini. Razlika med odkupno vrednostjo in davkom od osebnih prejemkov je čista odkupna vrednost, ki se izplača zavarovancu oziroma upravičencu za primer smrti oziroma dedičem. Čista odkupna vrednost, ki se izplača upravičencu za primer smrti oziroma dedičem, je osnova za odmero davka na dediščine in darila.
- (3) Zavarovanec oziroma upravičenec mora poleg davka navedenega v prvem odstavku tega člena plačati tudi vse prispevke in davke, ki jih je ali bo zakonodajalec morebiti predpisal v času trajanja pogodbe.

Prehod na nov pokojninski načrt

19. člen

- (1) Če je premija dodatnega starostnega zavarovanja plačana za obdobje, ki ni krajše od 36 mesecev, je možen prehod iz tega pokojninskega načrta k drugemu pokojninskemu načrtu.
 - (2) Prenos sredstev v višini odkupne vrednosti police, določene v skladu s 27. členom teh pogojev, se opravi na podlagi pisne zahteve za prenos sredstev, kateri mora zavarovanec priložiti tudi soglasje izvajalca pokojninskega načrta, na katerega se prenašajo sredstva.
 - (3) Zavarovatelj opravi prenos sredstev najkasneje v roku 30 dni po oložitvi zahteve iz drugega odstavka tega člena.
- (3) V prvih treh letih trajanja zavarovanja so vstopni stroški za 50% višji od dogovorjenih iz drugega odstavka tega člena.
 - (4) Izstopni stroški se obračunajo v odstotku od pripisane vrednosti premoženja povečane za končni bonus, na dan kot je določen v drugem odstavku 27. členu teh pogojev, in znašajo:
 - 1% v primeru;
 - smrti zavarovanca;
 - v primeru odkupa zaradi izstopa iz zavarovanja na zahtevo zavarovanca;
 - v primeru odpovedi pogodbe s strani zavarovatelja;
 - v primeru prenosa sredstev na sklad drugega upravljavca;
 - 0,1% v primeru prenosa sredstev k drugemu pokojninskemu načrtu istega zavarovatelja. Za prvi prenos k drugemu pokojninskemu načrtu istega zavarovatelja se izstopni stroški ne zaračunajo;
 - v primeru rednega prenehanja zavarovanja zavarovatelj ne zaračuna izstopnih stroškov.
 - (5) Zavarovatelj bremeni kritni sklad s provizijo za upravljanje kritnega sklada, ki je določena v odstotku od povprečne letne vrednosti sredstev kritnega sklada in znaša 1,50% ter z drugimi stroški, ki so neposredno povezani z upravljanjem naložb kritnega sklada in so navedeni v zavarovalno-tehničnih podlagah tega pokojninskega načrta.

Obveščanje zavarovanca in delodajalca

20. člen

- (1) Zavarovatelj vsako leto pisno obvesti zavarovanca o:
 - pripisanemu premoženju po polici na dan 1.1. preteklega leta,
 - pripisanemu premoženju po polici na dan 31.12. preteklega leta,
 - vrednosti končnega bonusa na dan 31.12. preteklega leta v primeru, če bi zavarovanje redno prenehalo ter
 - znesku vplačanih premij v preteklem letu.
- (2) Če premijo dodatnega starostnega zavarovanja vplačuje delno ali v celoti delodajalec, mu zavarovatelj izda pisno obvestilo o znesku, ki ga je le-ta vplačal po polici in skupnem znesku vplačanih premij v preteklem letu.
- (3) Pisno obvestilo iz prvega in drugega odstavka tega člena izda zavarovatelj do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto.
- (4) Na podlagi tega obvestila zavarovanec in delodajalec uveljavljata pravice do davčnih in drugih olajšav iz naslova prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Višina stroškov, ki jih zaračunava zavarovatelj

21. člen

- (1) Zavarovatelj zaračunava vstopne in izstopne stroške ter provizijo za upravljanje kritnega sklada.
- (2) Vstopni stroški znašajo najmanj 4,95% in največ 5,90% od vplačane premije ob njenem vplačilu. Višina vstopnih stroškov je odvisna od oblike pristopa k zavarovanju. V primeru posamičnega pristopa k zavarovanju je višina vstopnih stroškov določena na polici. V primeru skupinskega pristopa pa v generalni pogodbi, ki jo skleneta zavarovatelj in delodajalec.

Zajamčena donosnost

22. člen

Zajamčena donosnost je 50% povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom, vendar ne manj kot 1,5% letno nominalno.

Vodenje premoženja zavarovanca

23. člen

- (1) V obdobju varčevanja vodi zavarovatelj premoženje zavarovanca v kritnih enotah.
- (2) Vrednost kritne enote na zadnji dan v mesecu je vrednost kritne enote na zadnji dan v preteklem mesecu povečana za zajamčeni donos in redni bonus.
- (3) Čista premija, ki je bila vplačana v mesecu, se preračuna v kritne enote po vrednosti kritne enote, ki je izračunana na zadnji dan v mesecu.
- (4) Pripisano premoženje po polici na zadnji dan v mesecu je produkt vrednosti kritne enote na zadnji dan v mesecu in števila kritnih enot po polici na zadnji dan v mesecu.
- (5) Zavarovatelj uporablja aktuarske metode za ugotavljanje zasluženega premoženja po polici, ki predstavlja dejanske donose na čisto vplačano premijo.

Udeležba zavarovancev v presežku v obdobju varčevanja premije

24. člen

- (1) Vsaka polica dodatnega starostnega zavarovanja je v obdobju varčevanja premije udeležena v delitvi presežka iz naslova višjih donosov sredstev kritnega sklada od zajamčenega donosa.
- (2) Ustvarjeni presežek se v celoti razdeli med zavarovance v obliki rednih in končnih bonusov določenih v 25. in 26. členu teh pogojev.

- (3) Zavarovatelj si pridruŕuje pravico, da v primeru prenosa sredstev v drug pokojninski naãrt in v primeru izrednega prenehanja zavarovanja, razen v primeru smrti zavarovanca, prilagodi odkupno vrednost police kot je doloãeno v 27. ãlenu teh pogojev trŕni vrednosti sredstev kritnega sklada na naãin, da odzame del ŕe pripisanih rednih bonusov. Prilagoditev je moŕna samo v primeru, ko je zasluŕeno premoŕenje po polici niŕje od pripisanega premoŕenja po polici.

Redni bonusi

25. ãlen

- (1) Redni bonusi se meseãno pripisujejo tako, da se kritna enota na zadnji dan v mesecu poveãa na naãin doloãen v drugem odstavku 23. ãlena teh pogojev.
- (2) Redni bonus, ki je bil pripisan, se ne more veã odzeti, razen v primerih iz tretjega odstavka 24. ãlena teh pogojev.

Konãni bonusi

26. ãlen

- (1) Konãni bonus se priŕeje pripisanemu premoŕenju ob prenehanju zavarovanja v obdobju varãevanja premije.
- (2) V primeru prenosa sredstev v drug pokojninski naãrt in v primeru izrednega prenehanja, razen v primeru smrti, je lahko konãni bonus niŕji kot v primeru rednega prenehanja.

Odkupna vrednost police

27. ãlen

- (1) Odkupna vrednost police je pripisana vrednost premoŕenja poveãana za konãni bonus, kot je doloãen v 26. ãlenu teh pogojev, in zmanŕšana za izstopne stroŕke, doloãene v ãetrtem odstavku 21. ãlena teh pogojev, do katerih je upraviãen zavarovatelj.
- (2) Odkupna vrednost police se doloãi na zadnji dan v mesecu pred mesecem, v katerem zaãne teãi rok za izplaãilo odkupne vrednosti oziroma na zadnji dan v mesecu pred mesecem prenosa sredstev.
- (3) Odkupna vrednost police se glede na ãetrth odstavek 21. ãlena, tretji odstavek 24. ãlena in drugi odstavek 26. ãlena teh pogojev lahko razlikuje glede na vzrok prenehanja zavarovanja.

Pridobitev pravice do izplaãevanja dodatne starostne pokojnine in predãasne dodatne starostne pokojnine

28. ãlen

- (1) Dodatna starostna pokojnina se priãne izplaãevati ob redni starostni upokojitvi po doloãilih ZPIZ-1, vendar ne pred zavarovanãevim dopolnjenim 58. letom starosti in potekom 120 mesecev od vkljuãitve v pokojninski naãrt.
- (2) Õe zavarovanec ni veã vkljuãen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje po ZPIZ-1, pridobi pravico do predãasne dodatne starostne pokojnine pod pogojem, da je bil vkljuãen v dodatno starostno zavarovanje najmanj 180 mesecev in je dopolnil 53 let.
- (3) Õe se zavarovanec redno ali invalidsko upokoji pred potekom 120 mesecev od vkljuãitve v dodatno starostno zavarovanje ali pred dopolnjenim 58. letom starosti, lahko dvigne odkupno vrednost

police v enkratnem znesku ali se z zavarovateljem dogovori o mirovanju zavarovanja do izpolnitve pogojev za pridobitev pravice do dodatne starostne pokojnine.

- (4) Pred zaãetkom izplaãevanja pokojnine se je zavarovanec dolŕan izkazati:
- s polico,
 - s potrdilom o datumu rojstva,
 - s potrdilom o upokojitvi po obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju v RS, Õe se je zavarovanec redno upokojil, in
 - drugimi dokazili, ki jih zavarovatelj zahteva za ugotovitev upraviãenosti do zaãetka izplaãevanja pokojnine in ustreznosti oblike pokojnine po tem pokojninskem naãrtu.

Oblika in viŕina predãasne dodatne starostne pokojnine

29. ãlen

- (1) Ob uveljavitvi pravice do prejemanja predãasne dodatne starostne pokojnine se zavarovanec in zavarovatelj na podlagi pisne vloge zavarovanca dogovorita o obliki meseãne predãasne dodatne starostne pokojnine glede na takrat veljavne cenike. Zavarovatelj izstavi aneks k tej pogodbi.
- (2) Zavarovatelj ob uveljavitvi pravice zavarovanca do prejemanja predãasne dodatne starostne pokojnine prenese del sredstev, ki lahko znaŕa najveã 30% odkupne vrednosti police doloãene v skladu s 27. ãlenom teh pogojev, na kritni sklad za zavarovanja, ki zagotavljajo izplaãevanje predãasne dodatne starostne pokojnine.
- (3) Viŕina predãasne dodatne starostne pokojnine se doloãi tako, da se odkupna vrednost police, kot je doloãeno v drugem odstavku tega ãlena, pomnoŕi s faktorjem iz Tabele za izraãun predãasne dodatne starostne pokojnine za izbrano obliko zavarovanja.
- (4) V primeru smrti zavarovanca v Õasu izplaãevanja predãasne dodatne starostne pokojnine, se upraviãencu izplaãa odkupna vrednost neizplaãanih predãasnih dodatnih starostnih pokojnin.
- (5) Zavarovatelj v imenu in za raãun upraviãenca plaãa od odkupne vrednosti neizplaãanih predãasnih dodatnih starostnih pokojnin, davek v skladu z 18.ãlenom teh pogojev.
- (6) V primeru ponovne vkljuãitve zavarovanca v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje po ZPIZ-1 v Õasu izplaãevanja predãasne dodatne starostne pokojnine, lahko na zahtevo zavarovanca plaãnik ponovno priãne z vplaãevanjem premije. Ob tem preneha mirovanje zavarovanja in izplaãevanje predãasnih dodatnih starostnih pokojnin. Odkupna (6) vrednost neizplaãanih predãasnih dodatnih starostnih pokojnin pa se prenese na kritni sklad za varãevanje premije in se preraãuna v kritne enote po vrednosti kritne enote na zadnji dan v mesecu prenosa.

Oblika in viŕina dodatne starostne pokojnine

30. ãlen

- (1) Ob uveljavitvi pravice do prejemanja dodatne starostne pokojnine se zavarovanec in zavarovatelj na podlagi pisne vloge zavarovanca dogovorita o obliki in viŕini meseãne dodatne starostne pokojnine glede na takrat veljavne cenike. Zavarovatelj izstavi aneks k tej pogodbi.
- (2) Viŕina dodatne starostne pokojnine je odvisna od:
- izbrane oblike zavarovanja,

- višine odkupne vrednosti police,
 - spola zavarovanca,
 - starosti zavarovanca ob uveljavitvi pravice do prejemanja dodatne pokojnine,
 - letnice rojstva zavarovanca.
- (3) Višina dodatne starostne pokojnine se določi tako, da se odkupna vrednost police pomnoži s faktorjem iz Tabele za izračun dodatne starostne pokojnine za izbrano obliko zavarovanja.
- (4) Zavarovatelj ob uveljavitvi pravice zavarovanca do prejemanja dodatne starostne pokojnine prenese sredstva v višini odkupne vrednosti police, določene v skladu s 27. členom teh pogojev, na kritni sklad za zavarovanja, ki zagotavljajo izplačevanje dodatne starostne pokojnine.
- (5) Dodatna starostna pokojnina se izplačuje zavarovancu mesečno, od uveljavitve pravice do dodatne starostne pokojnine do smrti.
- (6) Z uveljavitvijo pravice do dodatne starostne pokojnine prenehajo vse obveznosti in pravice zavarovatelja iz obdobja varčevanja premije.

Izplačevanje dodatne starostne in predčasne dodatne starostne pokojnine

31. člen

- (1) Dodatna starostna pokojnina se začne izplačevati zavarovancu prvi naslednji mesec po uveljavitvi pravice do dodatne starostne pokojnine.
- (2) Zavarovatelj izplačuje dodatno starostno pokojnino na izplačilni dan, ki je najkasneje 7. delovni dan v mesecu.
- (3) Na zahtevo zavarovatelja je zavarovanec dolžan z uradnim potrdilom dokazati, da je ob 00.00 uri 1. v mesecu, v katerem zapade izplačilo dodatne starostne pokojnine, še živ.
- (4) Zavarovatelj izplačuje dodatno starostno pokojnino po pošti ali na bančni račun v Sloveniji.
- (5) Zadnja dodatna starostna pokojnina se izplača za mesec, v katerem je nastopila smrt zavarovanca.
- (6) Če je zavarovatelj izplačal dodatno starostno pokojnino, ko take obveznosti ni več imel in tega ni mogel vedeti, ima pravico zahtevati povračilo od tistega, ki je nepravilno prejemal dodatno starostno pokojnino.
- (7) Zavarovatelj v imenu in za račun zavarovanca plača od izplačane dodatne starostne pokojnine vse davke in prispevke, ki jih je ali jih bo zakonodajalec predpisal v času izplačevanja dodatne starostne pokojnine.
- (8) V primeru, da je izračunana mesečna dodatna starostna pokojnina nižja od minimalno določene v ustreznih aktih zavarovatelja, se zavarovatelj lahko odloči, da bo mesečno pokojnino plačeval za četr št. leta, pol leta ali za celo leto vnaprej.
- (9) Vse določbe tega člena se smiselno uporabljajo tudi za izplačevanje predčasne dodatne starostne pokojnine.

Udeležba v presežku v času izplačevanja dodatne starostne in predčasne dodatne starostne pokojnine

32. člen

- (1) Vsaka polica dodatnega starostnega pokojninskega zavarovanja je udeležena pri razdelitvi presežka.

- (2) Presežek v obdobju izplačevanja dodatne starostne pokojnine izhaja iz razlike med dejansko doseženimi in vnaprej vračunanimi donosi naložb iz naslova matematičnih rezervacij, višje umrljivosti in nižjih stroškov kot so upoštevani pri izračunu dodatne starostne pokojnine.
- (3) Presežek v obdobju izplačevanja predčasne dodatne starostne pokojnine izhaja iz razlike med dejansko doseženimi in vnaprej vračunanimi donosi naložb iz naslova matematičnih rezervacij in nižjih stroškov kot so upoštevani pri izračunu predčasne dodatne starostne pokojnine.
- (4) Presežek se ugotavlja na koncu posameznega poslovnega leta.
- (5) Višino udeležbe v letnem presežku določa vsako leto uprava družbe, ki jo objavi v letnem poročilu družbe.
- (6) Presežek se uporabi za zvišanje dodatne starostne pokojnine oziroma predčasne dodatne starostne pokojnine.

Upravičenec zavarovanja

33. člen

- (1) Zavarovanec določi v polici upravičenca za primer smrti v obdobju varčevanja premije.
- (2) Upravičenec se določi z imenom in priimkom oziroma s podatki, nujnimi za njegovo identifikacijo.
- (3) Korist namenjena zakonskemu partnerju pripada tisti osebi, ki je bila z zavarovancem v zakonski skupnosti v trenutku njegove smrti.
- (4) Zavarovanec lahko tudi s kasnejšim pravnim dejanjem ali z oporoko poimensko določi osebo, ki ji pripadajo pravice iz zavarovalne pogodbe o dodatnem starostnem zavarovanju.
- (5) Če zavarovanec dodatnega starostnega zavarovanja ni navedel upravičenca za primer smrti, preide pravica zahtevati od zavarovatelja izpolnitev obveznosti iz zavarovanja na dedič zavarovanca.

Izdajanje dvojnika police

34. člen

Zavarovatelj nadomesti izgubljeno polico z dvojnikom le tedaj, ko prejme pravnomočen sodni sklep, s katerim je izgubljena izvorna polica razglašena za neveljavno.

Nadomestilo za storitve

35. člen

Zavarovanec je dolžan plačati nadomestilo za vse dodatne storitve, ki so bile opravljene na njegovo zahtevo in to v višini, ki jo določi zavarovatelj.

Zaključna določila

36. člen

Za odnose med zavarovateljem, zavarovancem, upravičencem ali drugimi prizadetimi osebami, ki niso urejeni s temi pogoji, se uporabljajo določila ZPIZ-1, Zakona o obližacijskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št.29/78, 39/85 in 57/89) in Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/2000).

PRILOGA 2

Pogodba o oblikovanju pokojninskega načrta

Sklenjena med upravo družbe
(v nadaljevanju delodajalec)

in predstavnikom zaposlenih
(v nadaljevanju zaposleni)

1. člen

Pogodbeni stranki sporazumno ugotavljata, da imata namen organizirati kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje za vse zaposlene pri delodajalcu.

2. člen

Organ upravljanja delodajalca je dne sprejel sklep, da je pokojninski načrt PN-S01-Pokojninski temelj zavarovalnice SLOVENICA, katerega ustanovitelj, upravljalac in izvajalec je SLOVENICA, zavarovalniška hiša d.d., Ljubljana, Celovška 206 (v nadaljevanju SLOVENICA d.d.) pokojninski načrt, ki ga je oblikoval za svoje zaposlene.

3. člen

Zaposleni so na zboru delavcev dne sprejeli sklep o pristopu zaposlenih k pokojninskemu načrtu SLOVENICE d.d., ki ga bo financiral delodajalec. Na podlagi citiranega sklepa zaposleni pooblaščajo delodajalca, da pristopi k pokojninskemu načrtu PN-S01-Pokojninski temelj zavarovalnice SLOVENICA.

4. člen

Pogodbeni stranki s to pogodbo določita naslednjo višino premije za kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje:.....
(v nadaljevanju dogovorjena premija).

Dogovorjena premija sme znašati mesečno največ 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje na zaposlenega za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, vendar mesečno ne več kot 30.000,00 SIT.

Zneska iz prejšnjega odstavka se usklajujeta z rastjo plač v Republiki Sloveniji na način, ki ga predpiše minister za finance.

5. člen

Delodajalec se zavezuje, da bo pristopil k pokojninskemu načrtu PN-S01-Pokojninski temelj zavarovalnice SLOVENICA in financiral omenjeni pokojninski načrt tako, da bo v korist zaposlenih, ki so vključeni v citirani pokojninski načrt, mesečno plačeval % dogovorjene premije, zaposleni pa mesečno % dogovorjene premije.

6. člen

Pogodbeni stranki soglasno določata naslednje elemente kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja:

1. Zaposleni se s to pogodbo izrecno zavezujejo, da v skladu s 7. odstavkom 8. člena Splošnih pogojev za prostovoljno dodatno starostno pokojninsko zavarovanje po pokojninskem načrtu PN-S01 ne bodo vplačali dodatne premije, ki bi presegala omejitve iz 2. odstavka 4. člena te pogodbe, brez soglasja delodajalca.
2. Glede drugih elementov pokojninskega načrta pogodbeni stranki soglasno sprejemata elemente, kot jih določa predloženi pokojninski načrt SLOVENICE d.d., ki je priloga te pogodbe in njen sestavni del.
3. Za začetek kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja se določi

7. člen

Pogodbeni stranki se zavezujeta za izvajalca in upravljalca pokojninskega načrta izbrati SLOVENICO d.d.. Za sklenitev pogodbe o izvajanju pokojninskega načrta s SLOVENICO d.d. pogodbeni stranki soglasno pooblaščata delodajalca.

8. člen

Za reševanje drugih vprašanj v zvezi s kolektivnim prostovoljnim dodatnim pokojninskim zavarovanjem sta pooblaščena uprava delodajalca in predstavnik zaposlenih.

9. člen

Pogodba stopi v veljavo z dnem, ko jo podpiše zadnja od pogodbenih strank.

10. člen

Če se katera izmed določb te pogodbe izkaže za nično ali kako drugače neveljavno, to ne vpliva na druge določbe te pogodbe in na pogodbo v celoti, ki ostaja v tem primeru v veljavi.

Pogodbeni stranki se odpovedujeta pravici razdreti to pogodbo iz kateregakoli razloga.

11. člen

V primeru sodnega spora je zanj pristojno sodišče v Ljubljani.

12. člen

Pogodba je sestavljena v treh enakih izvodih, od katerih prejme vsaka pogodbeni stranka po en izvod, enega pa prejme SLOVENICA d.d..

V _____, dne _____

Delodajalec: _____
Predsednik uprave

Zaposleni: _____
Predstavnik zaposlenih